

Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU7

Statens stöd till trossamfund och civilsamhället

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag till dels lag om statsbidrag till trossamfund och lag om personuppgiftsbehandling i vissa ärenden om stöd till civilsamhället, dels ändringar i lagen om trossamfund, lagen om avgift till registrerat trossamfund, offentlighets- och sekretesslagen och lagen om Allmänna arvsfonden. Den nya lagen om statsbidrag till trossamfund innehåller bestämmelser om när ett annat trossamfund än Svenska kyrkan är berättigat till statsbidrag. I lagen om trossamfund införs nya bestämmelser om statlig avgiftshjälp till andra trossamfund än Svenska kyrkan. Lagändringarna innebär också att ett demokrativillkor ska gälla för stöd ur Allmänna arvsfonden enligt lagen om Allmänna arvsfonden samt för stöd till trossamfund enligt den nya lagen om statsbidrag till trossamfund och enligt lagen om trossamfund. De nya lagarna och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Utskottet föreslår vidare att samtliga motionsyrkanden avslås.

När riksdagen beslutar om ändringar i lagen om trossamfund ska 8 kap. 2 § första stycket 4, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket regeringsformen tillämpas. Det innebär att riksdagen kan anta bestämmelser i lagen om trossamfund genom endast ett beslut, om minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för beslutet.

I betänkandet finns 14 reservationer (S, V, C, MP) och sex särskilda yttranden (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor.

13 yrkanden i följdmotioner.

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden.....	9
Regeringens lagförslag	9
Villkor för statsbidrag till trossamfund.....	12
Återkrav av statsbidrag till trossamfund	14
Demokratisk uppbyggnad som demokrativillkor	15
Företrädarskap för organisationer och trossamfund	17
Upprepat agerande – i strid mot demokrativillkoret	21
Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret	22
Översyn och kontinuerlig utvärdering	23
Värnande av civilsamhället	24
Stöd till civilsamhället inklusive trossamfund.....	25
Center mot våldsbejakande extremism	26
Utländsk finansiering	27
Motioner som bereds förenklat.....	28
Reservationer	29
1. Villkor för statsbidrag till trossamfund, punkt 3 (V, MP)	29
2. Återkrav av statsbidrag till trossamfund, punkt 4 (C).....	29
3. Demokratisk uppbyggnad som demokrativillkor, punkt 5 (V)	30
4. Företrädarskap för organisationer och trossamfund, punkt 6 (V)	31
5. Företrädarskap för organisationer och trossamfund, punkt 6 (MP)	32
6. Upprepat agerande – i strid mot demokrativillkoret, punkt 7 (V).....	33
7. Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret, punkt 8 (C).....	34
8. Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret, punkt 8 (MP)	34
9. Översyn och kontinuerlig utvärdering, punkt 9 (V).....	35
10. Översyn och kontinuerlig utvärdering, punkt 9 (C).....	36
11. Översyn och kontinuerlig utvärdering, punkt 9 (MP).....	36
12. Stöd till civilsamhället inklusive trossamfund, punkt 11 (C).....	37
13. Center mot våldsbejakande extremism, punkt 12 (MP).....	37
14. Utländsk finansiering, punkt 13 (S).....	38
Särskilda yttranden	39
1. Villkor för statsbidrag till trossamfund, punkt 3 (V)	39
2. Villkor för statsbidrag till trossamfund, punkt 3 (MP)	39
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 14 (S).....	40
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 14 (SD)	40
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 14 (C).....	40
6. Särskilt yttrande (S).....	41
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Propositionen	42
Följdmotionerna	42
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	44

<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	49
<i>Bilaga 3</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	64
<i>Bilaga 4</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2023/24:KU2y	65
<i>Bilaga 5</i>	
Socialutskottets yttrande 2023/24:SoU3y	76

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förslag om ändring i lagen om trossamfund

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:119 punkt 3.

2. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om statsbidrag till trossamfund,

2. lag om personuppgiftsbehandling i vissa ärenden om stöd till civilsamhället,

3. lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund,

4. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

5. lag om ändring i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:119 punkterna 1, 2 och 4–6.

3. Villkor för statsbidrag till trossamfund

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1 och

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 1 (V, MP)

4. Återkrav av statsbidrag till trossamfund

Riksdagen avslår motion

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 2 (C)

5. Demokratisk uppbyggnad som demokrativillkor

Riksdagen avslår motion

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 3 (V)

6. Företräderskap för organisationer och trossamfund

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2 och

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (MP)

7. Upprepat agerande – i strid mot demokrativillkoret

Riksdagen avslår motion

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 6 (V)

8. Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 2 och

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 7 (C)

Reservation 8 (MP)

9. Översyn och kontinuerlig utvärdering

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 5,

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 och

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 3.

Reservation 9 (V)

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (MP)

10. Värnande av civilsamhället

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1993 av Lena Hallengren (S) och

2023/24:2661 av Mattias Vepsä m.fl. (S) yrkande 6.

11. Stöd till civilsamhället inklusive trossamfund

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:359 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 6, 9 och 12,

2023/24:884 av Markus Wiechel (SD) yrkande 6,

2023/24:1396 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 13,

2023/24:1579 av Noria Manouchi (M) yrkande 1 och

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 48.

Reservation 12 (C)

12. Center mot våldsbejakande extremism

Riksdagen avslår motion

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 13 (MP)

13. Utländsk finansiering

Riksdagen avslår motion

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 25.

Reservation 14 (S)

14. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 13 juni 2024

På kulturutskottets vägnar

Mats Berglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Berglund (MP), Robert Hannah (L), Alexander Christiansson (SD), Kristina Axén Olin (M), Lars Mejern Larsson (S), Jonas Andersson (SD), Azadeh Rojhan (S), Emma Ahlström Köster (M), Magnus Manhammar (S), Runar Filper (SD), Ewa Pihl Krabbe (S), Peter Ollén (M), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Catarina Deremar (C), Anna-Lena Hedberg (SD) och Louise Thunström (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens proposition 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor, 13 yrkanden i tre följdmotioner samt ca 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24 om civilsamhället. Av motionsyrkandena från allmänna motionstiden behandlas ca 30 i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. De motionsförslag som bereds förenklat redovisas i bilaga 3. Kulturutskottet har gett konstitutionsutskottet och socialutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och eventuella följdmotioner i de delar som rör respektive utskotts beredningsområde. Konstitutionsutskottets och socialutskottets yttranden redovisas i bilagorna 4 och 5.

Enligt regeringsformen ska föreskrifter om trossamfund och grunderna för svenska kyrkan som trossamfund meddelas genom lag. Sådan lag får endast stiftas, ändras eller upphävas i samma ordning som huvudbestämmelserna i riksdagsordningen, vilket innebär krav på minst tre fjärdedels majoritet eller två på varandra fattade beslut med riksdagsval emellan (8 kap. 2 § första stycket 4, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket regeringsformen).

Information har lämnats till utskottet av socialminister Jakob Forssmed.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår i propositionen att en ny lag om statsbidrag till trossamfund ska införas. Den nya lagen ska innehålla bestämmelser om när ett annat trossamfund än Svenska kyrkan är berättigat till statsbidrag. Regeringen föreslår att den nu gällande lagen (1999:932) om stöd till trossamfund upphävs. Regeringen föreslår också att definitionen av trossamfund i lagen (1998:1593) om trossamfund ändras och att det i den lagen införs nya bestämmelser om statlig avgiftshjälp till andra trossamfund än Svenska kyrkan.

Regeringen föreslår vidare att ett demokrativillkor ska gälla för stöd ur Allmänna arvsfonden enligt lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden och för stöd till trossamfund enligt den nya lagen om statsbidrag till trossamfund och enligt lagen om trossamfund. Regeringen gör även bedömningen att ett likalydande demokrativillkor som det som föreslås för stöd ur Allmänna arvsfonden bör gälla för övrig statlig bidragsgivning som riktar sig till civilsamhället, om det inte är obehövligt. Eftersom denna bidragsgivning

främst regleras i förordningar bör ett likalydande demokrativillkor föras in i de förordningar som reglerar övriga villkor för bidragsgivningen.

Regeringen föreslår vidare en ny lag om personuppgiftsbehandling och att en ny bestämmelse om sekretess införs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

De nya lagarna och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Förslag till ändring i lagen om trossamfund

Regeringen föreslår att bestämmelser om statlig avgiftshjälp även fortsättningsvis ska finnas i lagen (1998:1593) om trossamfund. Ändringarna som gäller statlig avgiftshjälp till trossamfunden motsvarar i stora delar de ändringar som föreslås om statsbidrag i den nya lagen om statsbidrag till trossamfund, bl.a. i fråga om syfte, villkor, handläggning samt nya definitioner på trossamfund, församling och betjänad.

Förslag till ny lag om statsbidrag till trossamfund

Regeringen föreslår att förutsättningarna för att ett annat trossamfund än Svenska kyrkan ska vara berättigat till statsbidrag ska regleras i en ny lag om statsbidrag till trossamfund. Syftet med statsbidraget ska vara att stärka förutsättningarna för trossamfund att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet. Statsbidraget ska bidra till att ge alla människor samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion i Sverige. Statsbidraget ska också bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. I den nya lagen föreslås nya definitioner på trossamfund, församling och betjänad som är mer konfessionsneutrala. Även nya villkor som tar sikte på stabilitet och egen livskraft föreslås. Regeringen föreslår vidare att den myndighet som regeringen bestämmer ska handlägga ärenden om statsbidrag enligt den nya lagen och lagen om trossamfund samt att myndigheten efter ansökan ska besluta att ett trossamfund är berättigat till statsbidrag, om villkoren för statsbidrag är uppfyllda. Om ett trossamfund inte längre uppfyller villkoren för statsbidrag ska myndigheten besluta att trossamfundet inte längre är berättigat till statsbidrag. I vissa fall ska trossamfundet ges möjlighet att avhjälpa bristen inom skälig tid innan myndigheten beslutar att trossamfundet inte längre är berättigat till statsbidrag. Regeringen föreslår att en bestämmelse i den nya lagen ska upplysa om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om statsbidrag till trossamfund. Beslut om statsbidrag föreslås ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Nya demokrativillkor

Regeringen föreslår att ett demokrativillkor ska gälla för stöd ur Allmänna arvsfonden enligt lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden samt för stöd till trossamfund enligt den nya lagen om statsbidrag till trossamfund och enligt lagen (1998:1593) om trossamfund. Vidare bedömer regeringen att ett likalydande demokrativillkor som det som föreslås för stöd ur Allmänna arvsfonden bör uppställas för övrig statlig bidragsgivning som riktar sig till civilsamhället om det inte är obehövligt. Även undantag för när bidrag får lämnas trots ett agerande som strider mot demokrativillkoret bör enligt regeringen i huvudsak ha samma lydelse som motsvarande undantag för stöd ur Allmänna arvsfonden. Eftersom bidragsgivning till civilsamhället främst regleras i förordningar bör enligt regeringen ett likalydande demokrativillkor föras in i de förordningar som reglerar övriga villkor för bidragsgivningen. Förslaget till demokrativillkor avser organisationers verksamhet och har utformats utifrån exkluderingsgrunder.

Förslag till lag om personuppgiftsbehandling i vissa ärenden om stöd till civilsamhället och en ny bestämmelse om sekretess

I förslaget anges att syftet med den nya lagen ska vara att ge myndigheter och enskilda organ som handlägger ärenden om statligt reglerat stöd till civilsamhället möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. Frågor som tas upp i det nya lagförslaget gäller bl.a. lagens tillämpningsområde, förhållandet till annan reglering, personuppgiftsansvar, ändamål med personuppgiftsbehandlingen, tillgång till personuppgifter, sökbegränsningar och längsta tid som personuppgifter får behandlas. I propositionen föreslås också en ny bestämmelse om sekretess.

Konstitutionsutskottets yttrande

Kulturutskottet har gett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor och eventuella följdmotioner i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde. Konstitutionsutskottet beslutade att yttra sig och har angett följande (yttr. 2023/24:KU2y):

Som konstateras i propositionen har den religiösa mångfalden i Sverige ökat. Trossamfundens religiösa verksamhet skiljer sig åt och olika trossamfund lägger olika betydelse i vad som avses med att utöva religiös verksamhet. Det finns därför skäl att utveckla och bredda definitionen av begreppet trossamfund. Utskottet ser positivt på att regeringen föreslår en ny definition av trossamfund som är bredare och mer konfessionsneutral än den nuvarande.

Utskottet välkomnar också de föreslagna bestämmelserna om att statligt stöd endast ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 2 500 betjänade som är bosatta i Sverige, som har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år och som får sin religiösa

verksamhet i huvudsak finansierad av betjänade som är bosatta i Sverige. För att stödet ska kunna skapa förutsättningar för trossamfundet att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet är det av betydelse att de trossamfund som tar emot stöd är stabila och har egen livskraft.

Det finns enligt utskottet behov av demokrativillkor för att säkerställa att staten inte finansierar någon verksamhet som strider mot samhällets grundläggande värderingar. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det ska finnas ett demokrativillkor för bl.a. statligt stöd till trossamfund. I den nuvarande lydelsen av lagen om trossamfund anges att ett trossamfund kan få statlig avgiftshjälp bl.a. om samfundet bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Utskottet delar regeringens bedömning att ett nytt demokrativillkor bör formuleras på ett tydligare sätt så att det anger de åtgärder som leder till ett nekat stöd. Ett demokrativillkor som består av exkluderingsgrunder bör kunna minska bedömningsutrymmet i beslutsfattandet och risken för godtycklighet. Ett enhetligt demokrativillkor leder också till ökad förutsebarhet och enhetlighet.

I propositionen redogör regeringen utförligt för förslagets förhållande till skyddet för religions- och föreningsfriheten. Utskottet ställer sig bakom redogörelsen och regeringens bedömningar.

Utskottet förutsätter att regeringen kommer att följa tillämpningen av bestämmelserna och ser därför inte skäl att föreslå något initiativ till en utvärdering.

Konstitutionsutskottet anser sammantaget att kulturutskottet bör föreslå att riksdagen antar regeringens förslag till demokrativillkor samt övriga ändringar i lagen om trossamfund och offentlighets- och sekretesslagen. Utskottet anser inte att det finns skäl till tillkännagivanden i dessa frågor eller om en utvärdering av de nya bestämmelserna. Dessa motionsyrkanden bör därför avstyrkas.

Socialutskottets yttrande

Kulturutskottet har gett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor och eventuella följdmotioner i de delar som berör socialutskottets beredningsområde. Socialutskottet beslutade att yttra sig (ytr. 2023/24:SoU3y). Socialutskottet välkomnar förslaget om ett demokrativillkor för stöd ur Allmänna arvsfonden och anser i likhet med regeringen att ett sådant villkor ska utformas med utgångspunkten att en organisation som tar emot stöd ur fonden inte ska bedriva verksamhet som strider mot samhällets grundläggande värderingar. Enligt socialutskottet är regeringens förslag väl avvägt. Utskottet anser således att kulturutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till ändring i lagen om Allmänna arvsfonden samt avstyrka motionerna 2023/24:2869 (V) yrkandena 2–5, 2023/24:2877 (C) yrkandena 1 och 3 samt 2023/24:2875 (MP) yrkandena 1, 2 och 5 i de delar de berör socialutskottets beredningsområde.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömningar i propositionen om att det finns ett behov av omfattande förändringar i regleringen av statsbidrag och statlig

avgiftshjälp till trossamfunden, bl.a. vad gäller mer konfessionsneutrala definitioner, syfte, villkor och handläggning. Utskottet ser därför behov av en ny lag om statsbidrag till trossamfund och ändringar i lagen om trossamfund. När det gäller demokrativillkor för stöd till trossamfund, för stöd ur Allmänna arvsfonden och i förordningar om statsbidrag till övriga civilsamhället konstaterar utskottet i likhet med regeringen att det finns omotiverade skillnader i demokrativillkoren och att de nuvarande demokrativillkoren är svåra att tillämpa. Mer enhetliga demokrativillkor ökar förutsebarheten och rättssäkerheten. Utskottet välkomnar därför i likhet med konstitutionsutskottet och socialutskottet de förslag till nya demokrativillkor som lämnas i propositionen. Utskottet välkomnar även en lag om personuppgiftsbehandling i ärenden om stöd till civilsamhället för att göra det lättare att dels behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt vid ärenden om statligt stöd till civilsamhället, dels skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling.

Sammanfattningsvis innebär det att utskottet ställer sig bakom lagförslagen i propositionen.

Utskottet konstaterar att förslaget om ändring i lagen om trossamfund kräver att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter röstar för beslutet, detta enligt 8 kap. 2 § första stycket 4, 17 § tredje stycket och 18 § andra stycket regeringsformen.

Villkor för statsbidrag till trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om minst 1 000 betjänade som villkor för statsbidrag till registrerade trossamfund.

Jämför reservation 1 (V, MP) och särskilt yttrande 1 (V) och 2 (MP).

Propositionen

Regeringen föreslår att stöd ska få lämnas endast till ett registrerat trossamfund som har minst 2 500 betjänade bosatta i Sverige, som har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år och som får sin religiösa verksamhet i huvudsak finansierad av betjänade bosatta i Sverige. Stöd ska inte få lämnas till ett trossamfund som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs.

Ett skäl för att ställa krav på ett minimiantal betjänade är enligt regeringen att staten inte bör fördela stöd för att upprätthålla verksamhet i små och krympande trossamfund (jfr prop. 1998/99:124 s. 62). I dag är kravet 3 000 betjänade. För att göra det möjligt för något fler trossamfund att få tillgång till det statliga stödet anser regeringen att det är tillräckligt att kravet på antalet betjänade är 2 500 personer. Kravet är visserligen lägre än det riktmärke om

3 000 medlemmar som används för att få förrätta vigsel (jfr prop. 1992/93:211 s. 7) men regeringen anser att det är rimligt att ställa krav på trossamfund som ansöker om tillstånd att förrätta vigsel eftersom förrättandet är en form av myndighetsutövning och därmed förutsätter att trossamfundet har uppnått ett större mått av stabilitet.

Av de trossamfund som är bidragsberättigade i dag betjänar enligt den senaste statistiken från Myndigheten för stöd till trossamfund 14 av 47 samfund färre än 2 500 personer. Att de ändå är bidragsberättigade beror på att de antingen är del av ett internationellt verksamt trossamfund av betydande omfattning eller del av ett samverkansorgan. Genom att kravet på antalet betjänade sänks något bör samverkansorgan enligt regeringen inte längre kunna söka stöd. Regeringen delar Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfunds bedömning att det är att föredra att stöd beviljas och betalas ut till ett trossamfund direkt och inte via ett samverkansorgan. Även om samverkansorgan inte längre ska vara stödberättigade kan olika församlingar inom samma trosinriktning även i fortsättningen gå samman och bilda ett gemensamt trossamfund och låta enskilda församlingar registreras som organisatoriska delar av samma trossamfund. Den föreslagna förändringen bör därmed inte på ett avgörande sätt påverka vilka samfund som kan ha rätt att ta emot statligt stöd. Regeringens förslag innebär inte heller att trossamfund förhindras att ha eller skapa organisationer för att samarbeta runt organisatoriska, ekonomiska eller religiösa frågor.

Motionerna

Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) anser i kommittémotion 2023/24:2869 yrkande 1 att stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige. Motionärerna anför dels att det tidigare kravet på 3 000 betjänade är högt satt både i jämförelse med de krav som ställs i andra länder och jämfört med andra stödformer, dels att det statliga stödet minskar behoven av utländska finansiärer och borgar för att fler grupper känner sig inkluderade och sedda av samhället.

Även Amanda Lind m.fl. (MP) anser i kommittémotion 2023/24:2875 yrkande 3 att stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige. Motionärerna konstaterar att många mindre samfund kommer att drabbas negativt eftersom regeringen samtidigt vidhåller förslaget att samverkansorgan inte längre bör kunna söka stöd. Motionärerna anger vidare att de inte tycker att det är statens uppgift att indirekt uppmana mindre trossamfund att gå samman och bilda ett gemensamt samfund för att den vägen kunna söka stöd.

Utskottets ställningstagande

För att stödet till trossamfund ska kunna skapa förutsättningar för trossamfundens att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet anser utskottet,

i likhet med konstitutionsutskottet, att det är av betydelse att de trossamfund som tar emot stöd är stabila och har egen livskraft. Utskottet anser därför att regeringens förslag med krav på minst 2 500 betjänade som är bosatta i Sverige är väl avvägt och avstyrker därmed motionerna 2023/24:2869 (V) yrkande 1 och 2023/24:2875 (MP) yrkande 3.

Återkrav av statsbidrag till trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om reglering av återkrav av statsbidrag.

Jämför reservation 2 (C).

Propositionen

Regeringen föreslår att en bestämmelse i den nya lagen ska upplysa om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om statsbidrag till trossamfund.

Föreskrifter om statligt stöd till trossamfund tillhör regeringens s.k. restkompetens enligt 8 kap. 7 § första stycket 2 regeringsformen. Regeringen anser att kompetensen att meddela ytterligare föreskrifter om statsbidrag ska finnas kvar hos regeringen för att bl.a. föreskrifter om stödformer, hindrad utbetalning och återbetalning ska kunna regleras i förordning. Därför krävs enligt regeringen en bestämmelse i den nya lagen som upplyser om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om statsbidrag. En sådan upplysningsbestämmelse föreslås tas in i lagen.

Motionen

Catarina Deremar m.fl. (C) påtalar i kommittémotion 2023/24:2877 yrkande 2 att det inte finns någon reglering om återkrav av statsbidrag i den föreslagna lagen om statens stöd till trossamfund. Motionärerna anser att det för tydlighets skull bör finnas en sådan reglering.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det i dagsläget finns skäl till ett tillkännagivande enligt motionärernas önskemål och avstyrker därmed motion 2023/24:2877 (C) yrkande 2.

Demokratisk uppbyggnad som demokrativillkor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utreda kriteriet om demokratisk uppbyggnad.

Jämför reservation 3 (V).

Propositionen

I propositionen En politik för det civila samhället presenterades ett antal strukturella villkor som regeringen menar bör utgöra grundläggande förutsättningar för statliga organisationsbidrag till organisationer inom det civila samhället och andra statliga bidrag av motsvarande karaktär (prop. 2009/10:55 s. 148–162). Bland de villkor som anges finns s.k. demokrativillkor. Demokrativillkor är ett vitt begrepp och det finns flera former av sådana villkor. Det som är gemensamt för dem är att de uppställer krav om att respektera grundläggande demokratiska värderingar.

Enligt Demokrativillkorsutredningen upplever myndigheterna inte några större problem med att tillämpa demokrativillkor som avser syfte och uppbyggnad (SOU 2019:35 s. 273). När det gäller demokrativillkor som avser verksamhet är detta enligt regeringen den enda formen av demokrativillkor som kan användas för att säkerställa att bidrag inte lämnas till organisationer vars verksamhet utövas i strid med samhällets grundläggande värderingar. Det är också denna form av demokrativillkor som har fått mest kritik, både när det gäller otydlighet kring vad villkoret omfattar och när det gäller svårigheter i tillämpningen. Regeringen fokuserar därför i den nu aktuella propositionen endast på att, i likhet med Demokrativillkorsutredningen, lämna förslag på ett nytt demokrativillkor för organisationers verksamhet.

Demokrativillkor som avser en demokratisk uppbyggnad av en organisation har varit vanligt förekommande sedan 1970-talet. Villkoret formuleras ofta så att bidrag kan lämnas till en organisation ”som är demokratiskt uppbyggd”. Innebörden av ett sådant villkor är att organisationen har stadgar som är så fullständiga att åtminstone namnet på föreningen, ändamålet och verksamheten framgår. Dessutom bör stadgarna reglera hur beslut fattas, hur föreningen företräds, hur ansvar kan utkrävas, hur stadgarna kan ändras och vad som krävs för att upplösa föreningen. För att en förening ska anses vara demokratiskt uppbyggd brukar det också krävas att den leds av en styrelse som väljs av medlemmarna och som sköter föreningens angelägenheter för deras räkning (jfr SOU 2007:66 s. 129). Att en bidragsmottagande organisation ska vara demokratiskt uppbyggd är ett villkor som ofta är motiverat att ställa i de föreskrifter som reglerar bidrag och stöd till det civila samhället. Regeringen har slagit fast att det är lämpligt att ett villkor om demokratisk uppbyggnad införs när nya förordningar eller andra styrdokument för organisationsbidrag beslutas (prop. 2009/10:55 s. 156). Denna form av

demokrativillkor säkerställer dock inte att en organisation agerar i enlighet med samhällets grundläggande värderingar. En organisation kan fatta sina beslut i demokratisk ordning men samtidigt ha ett icke-demokratiskt syfte eller bedriva en verksamhet som strider mot grundläggande demokratiska värderingar. Det finns också sammanslutningar i det civila samhället som i sin organisationsform inte är demokratiskt uppbyggda men som i sin verksamhet respekterar och främjar demokratins idéer. Det gäller t.ex. flera stiftelser och trossamfund. Dessa har en organisationsform som inte kan sägas vara demokratisk i sin uppbyggnad, vilket inte utesluter dem från att komma i fråga för att få statsbidrag inom stödformer som är öppna för dessa associationsformer. Det är enligt regeringen inte alltid nödvändigt att uppställa syftes- och uppbyggnadsvillkor för statligt reglerat stöd. Sådana villkor säkerställer inte heller att den verksamhet som bedrivs inte står i strid med samhällets grundläggande värderingar. Tillämpningen av befintliga syftes- och uppbyggnadsvillkor framstår vidare som huvudsakligen oproblematisk. När det gäller Allmänna arvsfonden gjordes i betänkandet En arvsfond i takt med tiden – En översyn av regelverket kring Allmänna arvsfonden (SOU 2018:70 s. 157) bedömningen att det inte skulle ställas upp ett krav på en demokratisk uppbyggnad för beviljande av stöd. Som skäl för den bedömningen angavs bl.a. att ett sådant krav antingen skulle utesluta stiftelser från stöd eller riskera att bli tandlöst.

Motionen

Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) anser i kommittémotion 2023/24:2869 yrkande 4 att regeringen bör utreda kriteriet demokratisk uppbyggnad utifrån den omfattande kritik som funnits mot framför allt tillämpningen hos Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att yrkandet om att utreda kriteriet demokratisk uppbyggnad bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därmed motion 2023/24:2869 (V) yrkande 4.

Företräderskap för organisationer och trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att förtydliga vad företräderskap innebär.

Jämför reservation 4 (V) och 5 (MP).

Propositionen

Allmänna arvsfonden

Regeringen föreslår att stöd ur Allmänna arvsfonden inte får lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare som agerar inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter
2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde
3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2 eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Stöd får inte heller lämnas till en organisation om det framkommer att någon av dess samarbetsorganisationer eller någon av samarbetsorganisationens företrädare agerar på ett sådant sätt som anges ovan.

Regeringen föreslår vidare att stöd ur Allmänna arvsfonden ska få lämnas även om en organisation, dess företrädare, organisationens samarbetsorganisation eller samarbetsorganisationens företrädare har agerat på ett sätt som strider mot demokrativillkoret om det finns särskilda skäl. Vid bedömningen ska det särskilt beaktas om

1. organisationen har tagit avstånd från agerandet
2. organisationen har vidtagit adekvata åtgärder i syfte att säkerställa att agerandet inte upprepas
3. det är fråga om ett enstaka agerande
4. om agerandet ligger långt tillbaka i tiden.

Vid allvarliga överträdelser av en samarbetsorganisation eller dess företrädare ska det vid bedömningen även särskilt beaktas om samarbetet har avbrutits.

Regeringen anser att uttrycket företrädare bör omfatta personer som på olika sätt företräder organisationen såväl i Sverige som internationellt. När det gäller internationella företrädare är det en förutsättning att de har en sådan ställning i organisationen att deras ageranden har påverkan på svenska förhållanden. Inte endast legala företrädare avses, utan även andra personer som har ett bestämmande inflytande över verksamheten eller i övrigt kan anses representera organisationen internt eller gentemot allmänheten. Exempelvis

bör ledare, lärare och styrelseledamöter omfattas av uttrycket. En anställd eller uppdragstagare kan vara en sådan företrädare som omfattas av demokrativillkoret om personens anställning eller uppdrag innebär att man representerar organisationen internt eller gentemot allmänheten. Det vore enligt regeringen alltför långtgående att organisationers ansvar och kontroller ska omfatta studieförbundens cirkelledare, funktionärer vid läger eller arrangemang som en organisation anordnar samt enskilda medlemmar och deltagare i aktiviteter eller liknande med en sådan avlägsen koppling till och små möjligheter att påverka verksamhetens inriktning. Enligt regeringens uppfattning kan inte heller en lokalvårdare eller en lekmanarevisor utan andra uppgifter i en organisation i normalfallet anses företräda organisationen oavsett om ett agerande sker i direkt anslutning till organisationens verksamhet. Regeringen anser att ansvar för företrädares agerande endast bör aktualiseras när företrädaren agerar inom ramen för organisationens verksamhet. Uttrycket inom ramen för verksamheten bör i vid bemärkelse avse de sammanhang som en organisation förekommer i. Aktiviteter som organisationen själv anordnar, såväl interna som externa, ska därmed uppenbart anses vara en del av verksamheten. Även när en företrädare som representant för organisationen deltar i sammanhang som anordnats av en annan aktör, t.ex. vid en konferens eller en utbildning, kan detta anses vara en del av verksamheten. Givetvis kan detta leda till gränsdragningsvårigheter, t.ex. när en företrädare gör uttalanden på sociala medier. I en sådan situation blir den avgörande frågan om uttalandet kan kopplas till funktionen som företrädare för den aktuella organisationen. Enligt regeringens mening är det ett för långt gående ansvar att ålägga organisationer att ta ansvar för sådana privata uttalanden som en företrädare gör som saknar en koppling till dennes funktion som företrädare. Ett sådant agerande kan enligt regeringen inte anses ha skett inom ramen för verksamheten. En organisation som anordnar en tillställning eller en aktivitet får ofta enligt regeringen anses ansvarig för arrangemangets innehåll, även om den som står för innehållet inte tillhör organisationen. Det kan t.ex. vara fråga om att organisationen anlitar en föreläsare. För att organisationen ska hållas ansvarig för arrangemangets innehåll bör det dock enligt regeringen krävas att innehållet och inbjudna föreläsares eller andra anlitate personers agerande motsvarar vad organisationen har haft anledning att förvänta sig mot bakgrund av lätt tillgänglig information. Det är också rimligt att uttalanden och handlingar bedöms utifrån det sammanhang där de har förekommit.

Trossamfund

I propositionen föreslås att stöd i form av statsbidrag och statlig avgiftshjälp inte får lämnas till ett trossamfund om trossamfundet, någon av dess församlingar eller en företrädare som agerar inom ramen för trossamfundets eller en församlings verksamhet

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter
2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde
3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2 eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Vidare föreslås att stöd i form av statsbidrag och statlig avgiftshjälp ska få lämnas till ett trossamfund även om trossamfundet, en församling eller en företrädare har agerat på ett sätt som strider mot demokrativillkoret om det finns särskilda skäl. Vid bedömningen ska det särskilt beaktas om

1. trossamfundet har tagit avstånd från agerandet
2. trossamfundet har vidtagit adekvata åtgärder i syfte att säkerställa att agerandet inte upprepas
3. det är fråga om ett enstaka agerande
4. agerandet ligger långt tillbaka i tiden.

Regeringen anser att uttrycket företrädare i detta avseende bör omfatta personer som på olika sätt företräder trossamfundet eller dess församlingar, såväl i Sverige som internationellt. När det gäller internationella företrädare är det en förutsättning att de har en sådan ställning i organisationen att deras ageranden har påverkan på svenska förhållanden. Inte endast legala företrädare avses, utan även andra personer som har ett bestämmande inflytande över verksamheten eller i övrigt kan anses representera trossamfundet eller församlingen internt eller gentemot allmänheten. Exempelvis bör religiösa ledare, lärare och styrelseledamöter omfattas av uttrycket. En anställd eller uppdragstagare kan vara en sådan företrädare som omfattas av demokrativillkoret om personens anställning eller uppdrag innebär att man representerar trossamfundet eller församlingen internt eller gentemot allmänheten. En lokalvårdare eller en lekmannarevisor utan andra uppgifter i ett trossamfund eller församling kan enligt regeringens uppfattning dock i normalfallet inte anses företräda organisationen oavsett om ett agerande sker i direkt anslutning till organisationens verksamhet. Detsamma gäller i fråga om funktionärer vid läger eller arrangemang som trossamfundet eller församlingen anordnar samt enskilda medlemmar och deltagare i aktiviteter eller liknande. Att trossamfunds och församlingars ansvar och kontroller ska omfatta dessa personer med en sådan avlägsen koppling till och små möjligheter att påverka verksamhetens inriktning vore enligt regeringens alltför långtgående. Ansvar för företrädares agerande bör enligt regeringens endast aktualiseras när företrädaren agerar inom ramen för trossamfundets eller församlingens verksamhet. Uttrycket inom ramen för verksamheten bör i vid bemärkelse avse de sammanhang som ett trossamfund förekommer i. Aktiviteter som trossamfundet eller församlingen själv anordnar, såväl interna som externa, ska därmed uppenbart anses vara en del av verksamheten. Även när en

företrädare som representant för trossamfundet eller församlingen deltar i sammanhang som anordnats av en annan aktör, t.ex. vid en konferens eller en utbildning, kan det anses vara en del av verksamheten. Regeringen menar att detta givetvis kan leda till gränsdragningssvårigheter, t.ex. när en företrädare gör uttalanden på sociala medier. Klart är enligt regeringen att trossamfundet inte ansvarar för en företrädares agerande som inte kan kopplas till dennes funktion som företrädare för trossamfundet eller en av dess församlingar. Privata uttalanden från en företrädare som strider mot demokrativillkoret kan dock enligt regeringen ge anledning till att granska om organisationen eller trossamfundet uppfyller demokrativillkoren.

Ett trossamfund eller en församling som anordnar en tillställning eller en aktivitet får enligt regeringen ofta anses ansvarig för arrangemangets innehåll, även om den som står för innehållet inte tillhör trossamfundet eller församlingen. Det kan t.ex. vara fråga om att trossamfundet anlitar en föreläsare. För att trossamfundet eller församlingen ska hållas ansvarig för arrangemangets innehåll bör det dock krävas att innehållet och inbjudna föreläsares eller andra anlitate personers agerande motsvarar vad trossamfundet eller församlingen har haft anledning att förvänta sig mot bakgrund av lätt tillgänglig information.

Motionerna

Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) anser i kommittémotion 2023/24:2869 yrkande 2 att förslagen om företräderskap ska förtydligas med utgångspunkt i att företrädare är den som har en ledande ställning och att exempel på roller ska tillkomma i författningstexten i de fall där dessa kriterier förekommer.

Amanda Lind m.fl. (MP) anser i kommittémotion 2023/24:2875 yrkande 1 att det bör förtydligas vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare. Motionärerna påpekar att det finns oklarheter om var gränsen går för vilka som omfattas av kriteriet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att de avvägningar som görs i propositionen i fråga om uttrycket företrädare är väl avvägda, när det gäller såväl stöd till trossamfund som stöd ur Allmänna arvsfonden, och anser inte att uttrycket företrädare bör förtydligas ytterligare. Utskottet konstaterar att det är den bidragsgivande myndigheten som får hantera tillämpningen av villkoren och utarbeta en praxis. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2023/24:2869 (V) yrkande 2 och 2023/24:2875 (MP) yrkande 1.

Upprepat agerande – i strid mot demokrativillkoret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av undantagsregeln vid upprepat agerande.

Jämför reservation 6 (V).

Propositionen

Som framgår ovan föreslår regeringen dels att stöd ur Allmänna arvsfonden ska få lämnas även om en organisation, dess företrädare, organisationens samarbetsorganisation eller samarbetsorganisationens företrädare har agerat på ett sätt som strider mot demokrativillkoret om det finns särskilda skäl, dels att stöd i form av statsbidrag och statlig avgiftshjälp ska få lämnas till ett trossamfund även om trossamfundet, en församling eller en företrädare har agerat på ett sätt som strider mot demokrativillkoret om det finns särskilda skäl. Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl ska det enligt regeringen särskilt beaktas om organisationen eller trossamfundet har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att agerandet inte upprepas och det är fråga om ett enstaka agerande.

Regeringen anger att organisationen eller trossamfundet vid upprepade ageranden, t.ex. om en föreläsare vid upprepade tillfällen bjuds in och uttalar sig i strid med demokrativillkoret, bör anses ha haft möjlighet att förhindra agerandet och därför inte bör kunna undgå ansvar genom att i efterhand ta avstånd från detta. Vilka åtgärder som vidtas bör få betydelse för bedömningen av om det finns skäl att ändå bevilja stöd. Åtgärderna ska enligt regeringen i varje enskilt fall framstå som relevanta och rimliga reaktioner på det aktuella agerandet. Om en organisation, ett trossamfund eller en församling tydligt och kraftfullt markerar mot en företrädarens agerande genom att exempelvis utesluta företrädaren från organisationen eller trossamfundet, i syfte att säkerställa att agerandet inte upprepas, kan det enligt regeringen anses finnas särskilda skäl för att ändå lämna stöd.

Motionen

Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) anser i kommittémotion 2023/24:2869 yrkande 3 att en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande bör genomföras. Motionärerna påtalar bl.a. att om ett agerande upprepas under processen behöver det finnas utrymme för fortsatt hantering inom organisationen utan att statsbidraget äventyras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att frågan om särskilda skäl finns vid upprepat agerande bör följas noga. Utskottet finner dock inte skäl till ett tillkännagivande utan avstyrker motion 2023/24:2869 (V) yrkande 3.

Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om omvändelseterapi.
Jämför reservation 7 (C) och 8 (MP).

Propositionen

Regeringen föreslår, som framgår ovan, att stöd i form av statsbidrag och statlig avgiftshjälp inte får lämnas till ett trossamfund om trossamfundet, någon av dess församlingar eller en företrädare som agerar inom ramen för trossamfundets eller en församlings verksamhet utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på något annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter. Vidare anges i propositionen att även andra ageranden som innebär att ett trossamfund, en församling eller en företrädare genom otillbörliga påtryckningar tvingar en person att agera på ett visst sätt, tåla något eller underlåta att agera bör omfattas. Det kan enligt regeringen exempelvis handla om omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga.

Motionerna

Catarina Deremar m.fl. (C) påtalar i kommittémotion 2023/24:2877 yrkande 1 att det anges i propositionen att omvändelseterapi för unga står i strid med demokrativillkoret, medan omvändelseterapi för vuxna inte nämns över huvud taget. Motionärerna anser att det måste framgå att all omvändelseterapi står i strid med demokrativillkoret och därför utgör en exkluderingsgrund.

Amanda Lind m.fl. (MP) påtalar i kommittémotion 2023/24:2875 yrkande 2 att omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga i propositionen anges som ett exempel på agerande som ska strida mot demokratikriteriet. Motionärerna anger att de inte kan acceptera att statligt stöd medges till trossamfund eller en civilsamhällesorganisation som på detta sätt kränker hbtqi-personers rättigheter, oavsett deras ålder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga i propositionen anges som exempel på agerande som ska strida mot demokratikriteriet. Eftersom detta endast anges som ett exempel, och inte utesluter annat agerande, anser utskottet att motionsyrkandena inte bör leda till någon åtgärd från riksdagen. Motionerna 2023/24:2875 (MP) yrkande 2 och 2023/24:2877 (C) yrkande 1 avstyrks.

Översyn och kontinuerlig utvärdering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn och utvärdering. Jämför reservation 9 (V), 10 (C) och 11 (MP).

Motionerna

Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) anser i kommittémotion 2023/24:2869 yrkande 5 att regeringen ska återkomma till riksdagen med en översyn av tillämpningen av de nya bestämmelserna och utfallet av densamma. Motionärerna påpekar att det finns en oro kring processen för tillämpning av villkoren och att det därför är viktigt att riksdagen under innevarande mandatperiod får en redogörelse för utfallet av det nya demokrativillkoret.

Catarina Deremar m.fl. (C) anser i kommittémotion 2023/24:2877 yrkande 3 att förslagen som presenteras av regeringen bör följas upp. Det är enligt motionärerna viktigt att tidigt följa upp hur träffsäkra demokrativillkoren är.

Amanda Lind m.fl. (MP) anser i kommittémotion 2023/24:2875 yrkande 5 att regeringen ska genomföra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att civilsamhällets organisationer bör involveras, t.ex. genom en process via Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är viktigt att tillämpningen och utfallet av de nya bestämmelserna följs upp kontinuerligt och att civilsamhällets organisationer involveras. Dessutom förutsätter utskottet att en utvärdering också kommer att göras i samband med den årliga myndighetsdialogen. Utskottet avstyrker motionerna 2023/24:2869 (V) yrkande 5, 2023/24:2875 (MP) yrkande 5 och 2023/24:2877 (C) yrkande 3.

Värnande av civilsamhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vikten av att värna civilsamhället.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 17) anges att statsbidrag om sammanlagt ca 24 miljarder kronor (varav 11 miljarder kronor till biståndsverksamhet) fördelades till det civila samhällets organisationer under 2022. Vidare anges att andelen generella bidrag under 2022 uppgick till 97,8 procent, vilket kan jämföras med 94,8 procent 2021. Detta är enligt regeringen en hög andel generella bidrag och i linje med regeringens ambition om självständighet och oberoende med stort utrymme för egna initiativ för det civila samhället.

Motionerna

Lena Hallengren (S) framhåller i motion 2023/24:1993 vikten av att värna ideella föreningars oberoende. Motionären påtalar att föreningslivet måste ha möjlighet att finansiera sig självt och fritt fatta egna beslut.

Mattias Vepsä m.fl. (S) understryker i motion 2023/24:2661 yrkande 6 vikten av att stärka det civila samhällets organisationer. Motionärerna framhåller att bibliotek, studieförbund, folkhögskolor och föreningslivet är väsentliga för livskvaliteten, folkhälsan och möjligheten att bryta segregation, och motsätter sig att statens stöd till civilsamhällets organisationer dras in.

Utskottets ställningstagande

Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället ska förbättras, och det civila samhällets oberoende är en central princip i politiken för det civila samhället¹. Utskottet anser att det civila samhället är av väsentlig betydelse för demokratin, fyller många viktiga funktioner och är en av samhällets grundbultar. Bibliotek, studieförbund, folkhögskolor och föreningslivet m.fl. verkar som demokratiskola, röstbärare och opinionsbildare och skapar samhällsnyttig verksamhet inom olika sektorer samt bidrar till gemenskap och tillit mellan människor och skapar ett tryggare och mer inkluderande samhälle. Utskottet konstaterar att omfattande statliga medel tilldelas det civila samhället varje år och att den höga andelen generella bidrag är i linje med ambitionen om ett självständigt och oberoende civilsamhälle med stort utrymme för egna initiativ. Utskottet anser att motionsyrkandena till viss del är tillgodosedda och inte bör leda till några

¹ Prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195.

tillkännagivanden från riksdagens sida. Motionerna 2023/24:1993 (S) och 2023/24:2661 (S) yrkande 6 avstyrks därmed.

Stöd till civilsamhället inklusive trossamfund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stöd till civilsamhället, framför allt med hänvisning till att de till stora delar är tillgodosedda.

Jämför reservation 12 (C).

Bakgrund

Regeringen föreslår, som framgår ovan, att nya enhetliga demokrativillkor ska gälla för stöd ur Allmänna arvsfonden och för stöd till trossamfund. Regeringen gör även bedömningen att ett likalydande demokrativillkor som det som föreslås för stöd ur Allmänna arvsfonden bör gälla för övrig statlig bidragsgivning som riktar sig till civilsamhället, om det inte är obehövt.

I den nya lagen föreslås vidare att syftet med statsbidraget till trossamfund ska vara att stärka förutsättningarna för trossamfund att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet, att bidra till att ge alla människor samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion i Sverige och att bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på.

Motionerna

Jonas Andersson m.fl. (SD) anser i kommittémotion 2023/24:359 yrkande 6 att regeringen bör ta fram förslag som medför att statsbidrag inte ska betalas ut till organisationer i civilsamhället med band till icke-demokratiska regimer i utländska stater. I samma motion yrkande 9 anser motionärerna att regeringen bör ta fram förslag för att förhindra att offentligfinansierat stöd till organisationer utnyttjas av organiserad brottslighet, klankriminella och liknande aktörer. Motionärerna anför vidare i samma motion yrkande 12 att regeringen bör utreda hur personer som bär ansvar för att ha överträtt demokrativillkor kan begränsas från att verka inom offentligfinansierade organisationer.

Markus Wiechel (SD) anser i motion 2023/24:884 yrkande 6 att föreningar, religiösa samfund och organisationer som sanktionerar våld och förtryck i hederns namn inte bör kunna få del av allmänna medel.

Ulrika Liljeberg m.fl. (C) efterlyser i kommittémotion 2023/24:2484 yrkande 48 mer effektiva regler och kontroller för att förhindra att offentliga medel går till organisationer som motarbetar den liberala demokratin.

Ann-Sofie Alm (M) anser i motion 2023/24:1396 yrkande 13 att man ska se över möjligheten att strypa finansieringen till odemokratiska extrema

religiösa samfund, förbund och skolor. Motionären framhåller att dessa ofta använder sig av hederskulturens maktmedel och därför inte bör finansieras av svenska skattemedel. Noria Manouchi (M) anser i motion 2023/24:1579 yrkande 1 att man ska se över möjligheten att sluta finansiera religiös verksamhet med skattemedel. Motionären anser att det rimliga i ett sekulärt land är att religion finansieras privat och inte av var och en som betalar skatt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning i förslaget till ny lag om statsbidrag till trossamfund när det gäller syftet med att ge statsbidrag till trossamfund. Utskottet avstyrker därmed motion 2023/24:1579 (M) yrkande 1 som vill se över möjligheten att sluta finansiera religiös verksamhet med skattemedel.

Utskottet anser att övriga motionsyrkanden till stora delar blir tillgodosedda med regeringens förslag om nya demokrativillkor. Motionerna 2023/24:359 (SD) yrkandena 6, 9 och 12, 2023/24:884 (SD) yrkande 6, 2023/24:1396 (M) yrkande 13 och 2023/24:2484 (C) yrkande 48 avstyrks därmed.

Center mot våldsbejakande extremism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kunskapsinhämtning för Center mot våldsbejakande extremism.
Jämför reservation 13 (MP).

Bakgrund

Regeringen har angett i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 4) att Regeringskansliet bereder förslagen som har lämnats i betänkandet Rätt mottagare – granskning och integritet (SOU 2021:99) och som syftar till att förhindra att offentliga medel fördelas till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. Förslagen innebär bl.a. att det ska inrättas en central stödfunktion vid Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brottsförebyggande rådet (Brå). För att ge Brå förutsättningar att bedriva verksamheten föreslog regeringen i budgetpropositionen att anslaget 1:7 Brottsförebyggande rådet, utgiftsområde 4, ska öka med 10 miljoner kronor 2024. Från och med 2025 beräknar regeringen att anslaget ska öka med 20 miljoner kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag för 2024 (bet. 2023/24:JuU1, rskr. 2023/24:81). Regeringen gav den 15 mars 2024 Brå i uppdrag att vidta förberedelser inför inrättandet av en stödfunktion vid CVE vid Brå. Uppdraget ska redovisas senast den 15 oktober 2024.

Motionen

Amanda Lind m.fl. (MP) anser i kommittémotion 2023/24:2875 yrkande 4 att civilsamhällets kunskap bör tas till vara i arbetet med stödfunktionen inom Center mot våldsbejakande extremism.

Utskottets ställningstagande

Utskottet förutsätter att stödfunktionen vid CVE vid Brå inhämtar den kunskap som behövs från civilsamhället och avstyrker därmed motion 2023/24:2875 (MP) yrkande 4.

Utländsk finansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utländsk finansiering av trossamfund.

Jämför reservation 14 (S).

Bakgrund

I Tidöavtalet anges att en utredning ska se över förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism samt ta fram förslag om skärpt regelverk och tillsyn när det kommer till sådana organisationers finansiering. I arbetet ska man enligt avtalet särskilt beakta intresset av att motverka islamism och radikalisering och genomföra kartläggning av hur utländsk finansiering av trossamfund och andra utländska kopplingar till församlingar eller andra kulturella, etniska eller religiösa organisationer används för islamistiska och separatistiska intressen. Enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår det ett arbete med att ta fram direktiv till en utredning.

Motionen

Lawen Redar m.fl. (S) anser i kommittémotion 2023/24:2686 yrkande 25 att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning som ska se över förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism.

Utskottets ställningstagande

Med hänsyn till att det pågår ett arbete med att ta fram direktiv till en utredning om förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer

på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism avstyrker utskottet motion 2023/24:2686 (S) yrkande 25.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.
Jämför särskilt yttrande 3 (S), 4 (SD) och 5 (C).

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena som tas upp i bilaga 3 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Under riksmötet 2022/23 har detta gjorts i betänkande 2022/23:KrU5. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Reservationer

1. Villkor för statsbidrag till trossamfund, punkt 3 (V, MP)

av Mats Berglund (MP) och Vasiliki Tsouplaki (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 1 och
2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

I betänkandet Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18) föreslogs att stöd ska få lämnas till ett trossamfund som har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år och har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige. Den förra regeringen lämnade samma förslag i proposition 2021/22:272. I den aktuella propositionen har regeringen i stället satt antalet till minst 2 500 betjänade. Vi håller med utredningen och anser att stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige.

2. Återkrav av statsbidrag till trossamfund, punkt 4 (C)

av Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

I utredningens förslag till lag om statens stöd till trossamfund (SOU 2018:18) fanns en reglering om återkrav av statsbidrag som inte finns med i propositionen. För tydlighets skull anser jag att en sådan reglering bör finnas med även i den föreslagna lagen om statens stöd till trossamfund.

3. Demokratisk uppbyggnad som demokrativillkor, punkt 5 (V)

av Vasiliki Tsouplaki (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

I de nuvarande demokratikriterierna finns det krav på att en organisation ska ha en demokratisk uppbyggnad. Det är ett relevant krav för många delar av civilsamhället men inte alla, såsom stiftelser. Vid bedömningen av vad som är en demokratisk uppbyggnad har dock Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) under de senaste åren gjort stora avsteg från det som gällt i svensk föreningstradition i över hundra år. Den struktur som t.ex. politiska partier, fackföreningsrörelsen och en stor mängd andra landsomfattande organisationer har, med nationella stadgar som gäller för alla lokalföreningar, har stämplat som odemokratisk. En rad ungdomsförbund och ungdomsorganisationer har till följd av detta ändrat sina stadgar. Vänsterpartiet har under många år påtalat det orimliga i detta förfarande och har velat se förtydliganden kring detta villkor. Civilsamhällets medlemsdemokrati måste värnas och bidragen ska vara till för att hjälpa organisationerna, inte detaljstyra hur organisationernas verksamhet ska se ut och genomföras. Regeringen menar att det inte har framkommit några problem med tillämpningen av detta kriterium och det har därför inte ingått i utredningen, men man skriver att det är upp till Allmänna arvsfonden själv om man vill ställa sådana villkor och att det även framledes kommer att finnas med i de olika bidragsförordningarna. Detta är problematiskt. Jag anser att regeringen bör utreda kriteriet om demokratisk uppbyggnad utifrån den omfattande kritik som funnits mot framför allt tillämpningen hos MUCF och återkomma med det till riksdagen.

4. Företräderskap för organisationer och trossamfund, punkt 6 (V)

av Vasiliki Tsouplaki (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Trots kritik från flera remissinstanser har regeringen inte gjort nödvändiga förändringar när det gäller definitionen av företrädare för trossamfundet, församlingen eller organisationen, jämfört med proposition 2021/22:272. I Vänsterpartiets motion i samband med den förra propositionen framförde vi att definitionen i förslaget är för bred och för otydlig, och vi menar att detsamma gäller i den nu aktuella propositionen. Regeringen har fortfarande inte lyckats redogöra för vem man anser vara företrädare. Det leder till stor oklarhet kring hur regeln egentligen kommer att tillämpas. Som vissa remissinstanser påpekat riskerar nuvarande skrivningar att leda till en lång ansvarskedja, en kedja där ledningen på en nivå riskerar att bli ansvarig för det som händer i delar av organisationen där den enligt sina egna stadgar inte har utrymme att agera. Som exempel lyfter Studieförbunden i samverkan upp att det inom deras samlade verksamhet finns ca 115 000 ideella cirkelledare. Det är inte rimligt att anse att alla de kan sägas vara representanter på samma sätt som valda styrelseledamöter. Vänsterpartiet undrar hur stort problem regeringen menar att det är att olika representanter i organisationer som i dag uppbär statsbidrag stöder antidemokratiska strömningar. Och hur vanligt är det att dessa individer får genomslag i organisationen på ett sätt som förändrar organisationens demokratiska utgångspunkter? I de få fall som hittills uppdagats har organisationerna så gott som alltid tydligt tagit avstånd och påvisat att det inte är organisationens ståndpunkt. Det är enligt de bedömningar som redogörs för i propositionen förenligt med föreningsfriheten att ställa upp demokrativillkor då det fortsätter vara möjligt att organisera sig även utan statligt ekonomiskt stöd, men för många blir det en hög tröskel om verksamheten fullt ut ska finansieras med egenavgifter. Därför är min bedömning att det är ett mycket stort ingrepp att undandra en hel organisation som kan ha flera hundra tusen medlemmar dess ekonomiska stöd utifrån en enskild persons agerande. Jag anser därför att texten om företräderskap måste

förtydligas, och de som omfattas måste vara de som valts av organisationen att faktiskt företräda den. Förslagen om företrädarskap bör därför förtydligas med utgångspunkt i att företrädare är den som har en ledande ställning och att exempel på roller ska tillkomma i författningstexten i de fall där dessa kriterier förekommer.

5. Företrädarskap för organisationer och trossamfund, punkt 6 (MP)

av Mats Berglund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

De nya demokrativillkoren innebär att enskilda företrädares agerande kan få omfattande konsekvenser för en hel organisation. Jag ser risker med en för bred definition av begreppet företrädare. I värsta fall riskerar det att stänga ute människor från engagemang och skapa kostnader och misstänksamhet då riksorganisationer löpande kan komma att behöva samla information om vad medlemmar eller andra personer som finns i verksamheten företar sig för att inte riskera att tappa sitt stöd. I det nuvarande förslaget definieras företrädare som ”inte endast legala företrädare, utan även personer som kan anses representera trossamfundet eller församlingen internt eller gentemot allmänheten, exempelvis ledare, lärare, styrelseledamöter osv.”. Man har i den nya propositionen även lagt till ”personer som företräder organisationen internationellt ... om de har en sådan ställning i organisationen att deras ageranden har påverkan på svenska förhållanden”. Det är i sig rimligt att inte enbart legala företrädare avses – samtidigt riskerar konsekvenserna att bli orimliga om alla typer av funktionärer i en stor organisation omfattas. Det är inte heller tillräckligt tydligt vad som avses med en internationell företrädare och i vilka situationer det kan komma att få bäring på denna lagstiftning. Det är bra att detta förtydligats något i den nya propositionen och att det klargörs att t.ex. cirkelledare, funktionärer vid läger och arrangemang, enskilda medlemmar och deltagare i aktiviteter eller liknande inte omfattas. Jag anser dock att det fortfarande finns oklarheter om var gränsen går för vilka som

omfattas av kriteriet och förordar därför att det ytterligare förtydligas vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare.

6. Upprepat agerande – i strid mot demokrativillkoret, punkt 7 (V)

av Vasiliki Tsouplaki (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Det är viktigt att det statliga stödet till en organisation inte är avhängigt mindre företeelser och att hänsyn tas till hur en organisation själv agerar när händelser eller åsikter uppdagas. Jag är positiv till den nya paragraf som infogats för att påvisa under vilka förhållanden bidrag kan lämnas trots att det förekommit skäl för exkludering. Eftersom företrädaransvar är så brett och otydligt definierat i propositionen gör det dock också att andra regler blir svåra att genomdriva, som i fallet med att undantagsregeln ska kunna tillämpas när det handlar om enstaka agerande. Jag förstår regeringens intention men menar att man i relation till resten av propositionen har hamnat fel. Det är oftast inte förrän en person har uppträtt bristande vid ett flertal tillfällen som åtgärder sätts in. Det är viktigt att människor ska få både en andra och en tredje chans att rätta till sitt agerande. Många organisationer har rutiner för att granska, varna eller stänga av någon från verksamheten eller utesluta en medlem, och organisationerna måste kunna använda sig av dessa processer inom det nya bidragssystemet. Om ett agerande upprepas under processen behöver det finnas utrymme för fortsatt hantering inom organisationen utan att statsbidraget äventyras. Civilsamhällets demokratiska processer måste respekteras och få ta tid. Jag anser att det bör göras en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande i både i lagen för arvsfonden och lagarna för trossamfunden. Den förändringen ska också gälla vid översynen av övriga förordningar.

7. Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret, punkt 8 (C)

av Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Under 2022 rapporterades det om ett flertal trossamfunds syn på homosexualitet med såväl omvändelseterapi som insamlingar till systerorganisationer som bedriver rent homohat i andra länder. Samtidigt som dessa trossamfund får miljoner i statliga bidrag för att bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, bedriver de verksamhet som allvarligt kränker hbtqi-personers rättigheter. Centerpartiet kan aldrig gå med på att statligt stöd bidrar till den typen av oacceptabel verksamhet. Av propositionen framgår att omvändelseterapi för unga står i strid med demokrativillkoret, medan omvändelseterapi för vuxna inte nämns över huvud taget. Jag anser, i ljuset av den utsatta situationen en betjänad ofta befinner sig i i förhållande till trossamfundet och dess företrädare, att det måste framgå att all omvändelseterapi står i strid med demokrativillkoret och därför utgör en exkluderingsgrund.

8. Omvändelseterapi – kränkning i strid med demokrativillkoret, punkt 8 (MP)

av Mats Berglund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen anges omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga som ett exempel på agerande som ska anses strida mot demokratikriteriet. Jag anser att inte bara unga bör omfattas av detta villkor. Det går inte att acceptera att statligt stöd medges till ett trossamfund eller en civilsamhällesorganisation som på detta sätt kränker hbtqi-personers rättigheter, oavsett deras ålder.

9. Översyn och kontinuerlig utvärdering, punkt 9 (V)

av Vasiliki Tsouplaki (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 5 och

bifaller delvis motionerna

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 och

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Många remissinstanser lyfter fram en oro kring själva tillämpningsprocessen av villkoren. Det kommer genom praxis att visa sig hur man tolkar vad det innebär att t.ex. motarbeta det demokratiska styrelseskicket. Det finns just nu en livlig debatt om civil olydnad som metod och här finns intressanta resonemang i propositionen som jag ser positivt på, men det är inte omöjligt att tidsandan kan påverka myndigheternas bedömningar. Från Lagrådet framförs t.ex. att det finns otydligheter kring begreppen våld, tvång och hot i de aktuella paragraferna som inte nödvändigtvis är våld, tvång eller hot i straffrättslig mening. Jag delar oron och ser att det finns vägar den nya regleringen kan ta som hämmar föreningsfriheten och den fria debatten. Jag ser också att det stora ansvar som läggs på enskilda personer för att ett kollektiv inte ska bestraffas är tufft. Därför är det viktigt att riksdagen under innevarande valperiod får en redogörelse för utfallet av det nya demokrati-villkoret. Jag anser att regeringen ska återkomma till riksdagen med en översyn av tillämpningen av de nya bestämmelserna och utfallet av desamma.

10. Översyn och kontinuerlig utvärdering, punkt 9 (C)

av Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 3 och
bifaller delvis motionerna

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 5 och

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är centralt att det finns enhetliga demokrativillkor för statens bidrag till trossamfund och civilsamhället. Bidragen ska bara gå till organisationer som lever upp till dessa. Jag anser att det är viktigt att tidigt följa upp hur träffsäkra demokrativillkoren är. Det bör omfatta en bredd av perspektiv, bl.a. att demokrativillkoren får avsedd effekt men också hur civilsamhället har påverkats. Även andra frågor i propositionen behöver omfattas i det arbetet, däribland förslaget om krav på antalet betjänade i en församling för att kunna få stöd för trossamfund.

11. Översyn och kontinuerlig utvärdering, punkt 9 (MP)

av Mats Berglund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 5 och
bifaller delvis motionerna

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 5 och

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Hur den föreslagna lagstiftningen fungerar i relation till civilsamhället kommer i mycket att avgöras av tillämpningen och vilken praxis som

utarbetas. Jag anser att riksdagen ska uppmana regeringen att genomföra en gedigen uppföljning av det nya regelverket och att den ska genomföras i nära samverkan med civilsamhället, förslagsvis genom en process via Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD), den gemensamma plattform för dialog som inrättats av regeringen och civilsamhället.

12. Stöd till civilsamhället inklusive trossamfund, punkt 11 (C)

av Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 48,
bifaller delvis motionerna
2023/24:359 av Jonas Andersson m.fl. (SD) yrkandena 6, 9 och 12,
2023/24:884 av Markus Wiechel (SD) yrkande 6 och
2023/24:1396 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 13 och
avslår motion
2023/24:1579 av Noria Manouchi (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag vill se mer effektiva regler och kontroller för att förhindra att bl.a. offentliga medel går till organisationer som motarbetar den liberala demokratins värden. Individer som ännu inte har begått brott utan är på väg att radikaliseras måste mötas av förebyggande åtgärder som inte uppfattas som stigmatiserande. Lokal polis liksom civilsamhället, framför allt mödrar och religiösa samfund, spelar i dag viktiga roller i kampen mot radikalisering.

13. Center mot våldsbejakande extremism, punkt 12 (MP)

av Mats Berglund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Demokrativillkoren fyller flera funktioner, varav ett är att inga skattemedel ska gå till våldsbejakande eller antidemokratiska organisationer. Eftersom dessa frågor kan vara svårbedömda stöder vi inrättandet av en stödfunktion som ska kunna bistå myndigheter och aktörer när det gäller frågor om våldsbejakande extremism. Detta är något som Miljöpartiet har varit pådrivande för, och vi är nu positiva till att regeringen gett Brå detta uppdrag. Jag vill understryka vikten av att det civila samhället involveras och att dess kunskap tas tillvara i arbetet. Riksdagen bör tillkännage det som har anförts för regeringen.

14. Utländsk finansiering, punkt 13 (S)

av Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Louise Thunström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 25.

Ställningstagande

I Tidöavtalet föreslås att en utredning ska se över ett förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism samt ta fram förslag om ett skärpt regelverk och tillsyn när det kommer till sådana organisationers finansiering. Myndigheten för stöd till trossamfund fick av den förra regeringen ett uppdrag att göra en förstudie i frågan inför tillsättandet av den kommande utredningen. Förstudien redovisades i början av 2023, men regeringen har ännu inte tillsatt någon sådan utredning. Vi skulle välkomna en sådan utredning och uppmanar regeringen att skyndsamt tillsätta den.

Särskilda yttranden

1. Villkor för statsbidrag till trossamfund, punkt 3 (V)

Vasiliki Tsouplaki (V) anför:

Jag har gemensamt med Miljöpartiet reserverat mig under förslagspunkt 3 men vill förtydliga mitt ställningstagande i detta särskilda yttrande. I Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18) gjordes bedömningen att det huvudsakliga motivet till att staten ger stöd till trossamfunden är religionsfriheten: ”Var och en ska ha goda förutsättningar att utöva sin religion och därmed åtnjuta sin religionsfrihet.” Utredningen menade att dagens krav på 3 000 betjänade är för högt satt och att det därmed riskerar att bli en tröskel som stänger ute flera trossamfund, varför det inte är förenligt med det huvudsakliga motivet till stödet. Man påtalade i utredningen att kravet är högt satt både i jämförelse med de krav som ställs i andra länder och jämfört med andra stödformer, såsom för statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer och till etniska organisationer där gränsen är satt vid 1 000 medlemmar. För handikapporganisationer är gränsen 500 medlemmar. Utredningen föreslog därför att stöd ska få lämnas till ett trossamfund som har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år och har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige. I proposition 2021/22:272 följde regeringen utredningens förslag och föreslog att stöd ska få lämnas till ett trossamfund med minst 1 000 betjänade. I den aktuella propositionen har dock regeringen, utan resonemang eller begripliga motiv, i stället satt antalet till minst 2 500 betjänade. Jag håller med utredningen och anser att det statliga stödet minskar behoven av utländska finansiärer och borgar för att fler grupper känner sig inkluderade och sedda av samhället. Detta resonemang stämmer överens med den aktuella propositionens lagtext där syftet med lagen bl.a. anges vara att bidra till att ge alla människor samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion i Sverige.

2. Villkor för statsbidrag till trossamfund, punkt 3 (MP)

Mats Berglund (MP) anför:

Jag har gemensamt med Vänsterpartiet reserverat mig under förslagspunkt 3 men vill förtydliga mitt ställningstagande i detta särskilda yttrande. I den proposition som den förra regeringen lämnade, proposition 2021/22:272, angavs kravet för hur många betjänade ett registrerat trossamfund ska ha för att kunna beviljas statligt stöd till 1 000 personer. Detta föreslogs bl.a. eftersom det nuvarande kravet på 3 000 personer ansågs för strängt och för att kravet riskerar att bli en tröskel som stänger ute flera trossamfund och det därmed inte är förenligt med det huvudsakliga syftet med stödet. Kravet på ett så stort antal betjänade är dessutom högt i jämförelse med krav som ställs för

andra stödformer (t.ex. krävs det 1 000 medlemmar för statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer och 500 medlemmar för funktionsrättsorganisationer). Dessutom före-slogs, som en följd av att kravet på antalet betjänade sänks, att samverkansorgan inte längre ska kunna söka stöd eftersom det bedömdes vara att föredra att stöd beviljas och betalas ut direkt till ett trossamfund och inte via ett samverkansorgan. I den nya propositionen har kravet på antalet betjänade höjts till 2 500, utan närmare motivering. Då man samtidigt vidhåller förslaget att samverkansorgan inte längre bör kunna söka stöd kommer många mindre trossamfund att drabbas negativt. Jag tycker heller inte att det är statens uppgift att, som det görs i propositionstexten, indirekt uppmana mindre trossamfund att gå samman och bilda ett gemensamt samfund för att den vägen kunna söka stöd. Jag står fast vid utredningens förslag om att stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige.

3. Motioner som bereds förenklad, punkt 14 (S)

Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Louise Thunström (S) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt förslag i kommittémotioner som finns i bilaga 3. När det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkande 2022/23:KrU5. Vi vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklad, punkt 14 (SD)

Alexander Christiansson (SD), Jonas Andersson (SD), Runar Filper (SD) och Anna-Lena Hedberg (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt förslag i kommittémotioner som finns i bilaga 3. När det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkande 2022/23:KrU5, utom när det gäller de motionsförslag som blir tillgodosedda genom den aktuella propositionen. Vi vidhåller de synpunkter som vi fört fram i tidigare betänkanden men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 14 (C)

Catarina Deremar (C) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt förslag i en kommittémotion som finns i bilaga 3. När det gäller dessa förslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i bl.a. betänkande 2022/23:KrU5. Jag vidhåller de

synpunkter som förts fram men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

6. Särskilt yttrande (S)

Lars Mejern Larsson (S), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Louise Thunström (S) anför:

Den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen beslutade i juni 2016 att se över statens stöd till trossamfund i syfte att införa ett förtydligt demokratikriterium och möjlighet att återkalla utbetalt stöd. Utredningen skulle ta fram förslag i syfte att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar så som de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Utredningen kom fram till att om ett trossamfund eller en församling utvecklas i en negativ riktning och motverkar samhällets grundläggande värderingar bör det vara möjligt att mista rätten till statsbidrag.

I juli 2022 lade den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen fram en proposition om ett nytt demokrativillkor för statligt stöd till trossamfund och civilsamhället. Lagändringarna föreslogs träda i kraft den 1 januari 2023. Men i november 2022 återkallade den nuvarande regeringen, i samverkan med Sverigedemokraterna, propositionen.

Under de senaste åren har ett flertal avslöjanden visat på hur olika samfund som mottar statligt stöd gjort avsteg från grundläggande demokratiska principer och mänskliga rättigheter. Som exempel kan samfund som förvägrat kvinnor att ingå äktenskap utan manlig förmyndare eller att ta ut skilsmässa nämnas, samt frikyrkor som bedrivit omvändelseverksamhet.

Vi socialdemokrater är djupt kritiska till regeringens hantering av en färdig proposition. Tillbakadragandet av propositionen har gjort att bl.a. trossamfund som inte lever upp till demokratiska principer och mänskliga rättigheter har kunnat fortsätta uppbära statsbidrag.

Vi ställer oss även kritiska till den långsamma hanteringen för att ta fram en ny proposition, som endast avviker marginellt från den ursprungliga. Vi menar att under tiden som regeringen har dröjt med att lägga fram propositionen har verksamheter som inte lever upp till de föreslagna demokratikriterierna kunnat fortsätta sin verksamhet med statligt stöd. Detta riskerar att underminera förtroendet för statens bidragssystem och har gjort att organisationer som inte främjar demokratiska värderingar har kunnat fortsätta ta emot offentliga medel, vilket är oacceptabelt. Med en lagstiftning om demokrativillkor på plats hade myndigheterna haft möjlighet att utkräva återbetalning av verksamheter som inte uppfyller kraven.

Socialdemokraterna stöder de förslag som presenteras i proposition 2023/24:119. Samtidigt vill vi uppmana den nuvarande regeringen att agera snabbare och mer effektivt i framtida lagstiftningsarbeten för att undvika liknande förseningar.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om statsbidrag till trossamfund.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om personuppgiftsbehandling i vissa ärenden om stöd till civilsamhället.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden.

Följdmotionerna

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förslagen om företrädarskap ska förtydligas med utgångspunkt i att företrädare är den som har en ledande ställning och att exempel på roller ska tillkomma i författningstexten i de fall där dessa kriterier förekommer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande både i lagen för arvsfonden och för trossamfunden samt att den förändringen också ska gälla vid översynen av övriga förordningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda kriteriet om demokratisk uppbyggnad utifrån den omfattande kritik som funnits mot framför allt tillämpningen hos MUCF och återkomma till riksdagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en översyn av tillämpningen av de nya bestämmelserna och utfallet av desamma och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att s.k. omvändelseterapi och omvändelseförsök ska stå i strid med demokrativillkoret för alla hbtqi-personer, inte bara barn och unga, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att civilsamhällets kunskap bör tas till vara i arbetet med stödfunktionen inom Center mot våldsbejakande extremism och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska genomföra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att civilsamhällets organisationer bör involveras, förslagsvis genom en process via Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD), och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att s.k. omvändelseterapi ska stå i strid med demokrativillkoret för alla hbtqi-personer, inte bara unga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reglering av återkrav av statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp hur de förslag som nu presenteras av regeringen fungerat och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:353 av Runar Filper m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att rädda folkparkerna genom ett statligt bidrag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:357 av Alexander Christiansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att stödet till trossamfunden inte ska ses som en förutsättning för upprätthållande av religionsfriheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att det statliga stödet enbart ska ses som ett komplement till samfundens finansiering genom medlemsavgifter, och att stödet inte ska kunna vara en huvudsaklig inkomstkälla, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att motverka extremism inom svenska trossamfund och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:359 av Jonas Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram regelverk som förhindrar att våldsbejakande och icke-demokratiska organisationer kan få offentligfinansierat stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda konsekvenserna av utbetalade statsbidrag till organisationer som inte längre uppfyller demokrativillkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att motverka att organisationer kan erhålla stöd genom kommuner och regioner om de har nekats statsbidrag med hänvisning till extremism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att införa skärpta och enhetliga demokrativillkor i förordningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda konsekvenserna av utbetalat offentligfinansierat stöd till organisationer inom Muslimska brödraskapets nätverk och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att statsbidrag inte ska utgå till organisationer i civilsamhället med band till icke-demokratiska regimer i utländska stater och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att motverka inkonsekvent utbetalning av statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att offentligfinansierat stöd inte ska utgå till organisationer som underlättar illegala invandrades vistelse i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att förhindra att offentligfinansierat stöd till organisationer utnyttjas av organiserad brottslighet, klankriminella och liknande aktörer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur personer som bär ansvar för att ha överträtt demokrativillkor kan begränsas från att verka inom offentligfinansierade organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:361 av Jonas Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för att stärka civilsamhällets oberoende och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa statliga bidrag till den eritreanska ortodoxa kyrkan och eventuella andra organisationer som står nära Eritreas regim, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:884 av Markus Wiechel (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra stöd till föreningar, religiösa samfund eller organisationer som sanktionerar våld och förtryck i hederns namn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1396 av Ann-Sofie Alm (M):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att strypa finansieringen till odemokratiska extrema

religiösa samfund, förbund och skolor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1579 av Noria Manouchi (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att sluta finansiera religiös verksamhet med skattemedel och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1993 av Lena Hallengren (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna ideella föreningars oberoende och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2483 av Catarina Deremar m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra civilsamhällets särart och skapa rimliga regelverk för verksamheterna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre kontroll för att hindra att offentliga medel går till organisationer som motverkar liberala demokratiska värden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2531 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa skattefinansierade statliga bidrag till trossamfund som inte är kopplade till att bevara kulturarvet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt granska stöd som går till trossamfund med en internationell koppling och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga ned Nämnden för statligt stöd till trossamfund och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett statligt utredningsstöd inför utbetalningar av skattemedel till civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa statligt stöd till Muslimska brödrskapet och dess underorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra statliga medel till Islamiska Förbundet i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa kommunalt stöd till Muslimska brödrskapet och dess underorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda konsekvenserna av det ekonomiska stöd som betalats ut till organisationer inom Muslimska brödrskapets nätverk och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2533 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för att samla den svenska diasporan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en strategi för hemvändande svenskar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2617 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den pågående satsningen mot ensamhet bland äldre ska ske i närmare samarbete med Sveriges pensionärsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2661 av Mattias Vepsä m.fl. (S):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det civila samhällets organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utländsk finansiering av trossamfund och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om demokrativillkor för statligt stöd till civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets särart och betydelse och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samlingslokaler och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2734 av Anders W Jonsson och Helena Vilhelmsson (båda C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga bidrag inte bör få ges till odemokratiska organisationer som möjliggör

våldsbejakande djurrättsextremism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om statsbidrag till trossamfund

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om när ett annat trossamfund än Svenska kyrkan är berättigat till statsbidrag.

Bestämmelser om statlig hjälp med att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter finns i lagen (1998:1593) om trossamfund.

Uttryck i lagen

2 § I denna lag avses med

1. *trossamfund*: en gemenskap som utövar religiös verksamhet i vilken gudstjänst, bön, meditation eller andra ritualer ingår,

2. *församling*: en gemenskap inom ett trossamfund där gemenskapen utövar lokal religiös verksamhet i vilken gudstjänst, bön, meditation eller andra ritualer ingår, och

3. *betjänad*: en medlem i ett trossamfund eller en person som deltar regelbundet i verksamhet som organiseras av ett trossamfund eller av en församling inom ett trossamfund.

Syftet med statsbidraget

3 § Syftet med statsbidraget är att

1. stärka förutsättningarna för trossamfund att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet,

2. bidra till att ge alla människor samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion i Sverige, och

3. bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på.

Villkor för statsbidrag

4 § Statsbidrag får lämnas endast till ett registrerat trossamfund som

1. har minst 2 500 betjänade som är bosatta i Sverige,

2. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år, och

3. får sin religiösa verksamhet finansierad i huvudsak av betjänade som är bosatta i Sverige.

5 § Statsbidrag får inte lämnas till ett trossamfund om trossamfundet, någon av dess församlingar eller en företrädare som agerar inom ramen för trossamfundets eller en församlings verksamhet

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter,

2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,

3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller

4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Statsbidrag får dock lämnas om det finns särskilda skäl. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om

1. trossamfundet har tagit avstånd från agerandet,

2. trossamfundet har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att agerandet inte upprepas,

3. det är fråga om ett enstaka agerande, och

4. agerandet ligger långt tillbaka i tiden.

6 § Statsbidrag får inte lämnas till ett trossamfund som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs.

Handläggning av ärenden

7 § Den myndighet som regeringen bestämmer handlägger ärenden enligt denna lag.

8 § Myndigheten ska efter ansökan besluta att ett trossamfund är berättigat till statsbidrag, om villkoren för statsbidrag är uppfyllda.

En ansökan om att bli berättigad till statsbidrag ska vara skriftlig.

9 § Om ett trossamfund som har beslutats vara berättigat till statsbidrag inte längre uppfyller villkoren för statsbidrag, ska myndigheten besluta att trossamfundet inte längre är berättigat till statsbidrag.

Innan myndigheten beslutar att trossamfundet inte längre är berättigat till statsbidrag på grund av att 4 § 1 eller 3 eller 6 § inte uppfylls eller för att trossamfundet inte längre är ett registrerat trossamfund ska trossamfundet ges möjlighet att avhjälpa bristen inom skälig tid. En sådan möjlighet ska dock inte ges om trossamfundet tidigare har brustit i att uppfylla samma villkor eller inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 11 §.

10 § Trossamfundet ska på myndighetens begäran lämna de handlingar eller uppgifter till myndigheten som myndigheten begär för sin prövning av om trossamfundet är berättigat till statsbidrag.

Anmälningsskyldighet vid ändrade förhållanden

11 § Ett trossamfund som har beslutats vara berättigat till statsbidrag ska utan dröjsmål anmäla sådana ändrade förhållanden som kan ha betydelse för rätten till statsbidrag.

Rätt att meddela föreskrifter

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om statsbidrag till trossamfund.

Överklagande

13 § Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Genom lagen upphävs lagen (1999:932) om stöd till trossamfund.
3. Den upphävda lagen gäller fortfarande för ett trossamfund eller ett samverkansorgan som den 31 december 2024 var statsbidragsberättigat med stöd av den upphävda lagen och som senast den 31 mars 2025 till beslutsmyndigheten lämnar in en ansökan om att bli berättigat till statsbidrag enligt den nya lagen, dock längst till den dag som beslutsmyndighetens beslut får laga kraft.

2 Förslag till lag om personuppgiftsbehandling i vissa ärenden om stöd till civilsamhället

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens syfte

1 § Syftet med denna lag är att ge myndigheter och enskilda organ som handlägger ärenden om statligt reglerat stöd till civilsamhället möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i verksamhet med handläggning av sådana ärenden om statligt reglerat stöd till civilsamhället som omfattas av ett villkor om att en organisations verksamhet inte får utövas i strid med samhällets grundläggande värderingar.

Lagen gäller endast om behandlingen av personuppgifter är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Förhållandet till annan reglering

3 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

4 § Vid behandling av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Personuppgiftsansvar

5 § En myndighet eller ett enskilt organ som handlägger ärenden om statligt reglerat stöd till civilsamhället är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten eller organet utför inom en sådan verksamhet.

Ändamål med personuppgiftsbehandlingen

6 § Personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt för handläggningen av ett ärende om stöd.

7 § Personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) och uppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning (uppgifter som rör fällande domar i brottmål eller

lagöverträdelse som innefattar brott) får behandlas under de förutsättningar som anges i 6 §.

8 § Personuppgifter som behandlas enligt denna lag får behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Tillgången till personuppgifter

9 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Sökbegränsningar

10 § Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller uppgifter som rör fällande domar i brottmål eller lagöverträdelse som innefattar brott.

Längsta tid som personuppgifter får behandlas

11 § Personuppgifter får inte behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Första stycket hindrar inte att en behörig myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial lämnas till en arkivmyndighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1593) om trossamfund

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:1593) om trossamfund dels att 2, 6, 16 och 17 §§ och rubrikerna närmast före 16 och 17 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas elva nya paragrafer, 18–28 §§, och närmast före 16, 18, 21 och 26–28 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Med trossamfund avses i denna lag en gemenskap för religiös verksamhet, i vilken det ingår att anordna gudstjänst.

I denna lag avses med

1. **trossamfund**: en gemenskap som utövar religiös verksamhet i vilken gudstjänst, bön, meditation eller andra ritualer ingår,

2. **församling**: en gemenskap inom ett trossamfund där gemenskapen utövar lokal religiös verksamhet i vilken gudstjänst, bön, meditation eller andra ritualer ingår, och

3. **betjänad**: en medlem i ett trossamfund eller en person som deltar regelbundet i verksamhet som organiseras av ett trossamfund eller av en församling inom ett trossamfund.

6 §

Bestämmelser om grunderna för Svenska kyrkan som trossamfund finns i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

Bestämmelserna i 7–12 §§, 13 § första–tredje stycket och 17 § gäller inte för Svenska kyrkan.

Bestämmelserna i 7–12 §§, 13 § första–tredje styckena, 17–26 och 28 §§ i denna lag gäller inte för Svenska kyrkan.

Statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund

Statlig avgiftshjälp

Innebörden av statlig avgiftshjälp

16 §¹

Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med *bestämmande, debitering och redovisning* av avgifter från dem som tillhör Svenska

Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med *att bestämma, debitera, redovisa och ta in* avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan (*statlig*

¹ Senaste lydelse 1999:956.

kyrkan *samt med att ta in avgifterna*. Även andra registrerade trossamfund kan beviljas *sådan hjälp*. Bestämmelser om förfarandet meddelas i särskild lag.

Regeringen beslutar att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall få sådan hjälp. Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats hjälp inte längre skall få det.

Hjälpen får lämnas endast till ett trossamfund som

- 1. bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, och*
- 2. är stabilt och har egen livskraft.*

Överklagande

Beslut av registreringsmyndigheten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag när det gäller

- 1. beslut att avskryva en ansökan om registrering eller att vägra registrering enligt 7 eller 13 §,*
- 2. beslut i frågor om avregistrering enligt 12 §, och*
- 3. beslut enligt 11 § eller 13 § tredje stycket.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

avgiftshjälp). Även andra registrerade trossamfund kan beviljas *sådant stöd*. Bestämmelser om förfarandet meddelas i särskild lag.

I 17–26 §§ finns bestämmelser om statlig avgiftshjälp till andra trossamfund än Svenska kyrkan.

Syftet med statlig avgiftshjälp

17 §²

Syftet med statlig avgiftshjälp är att

- 1. stärka förutsättningarna för trossamfund att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet,*
- 2. bidra till att ge alla människor samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion i Sverige, och*
- 3. bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på.*

Villkor för statlig avgiftshjälp

18 §

Statlig avgiftshjälp får lämnas endast till ett registrerat trossamfund som

- 1. har minst 2 500 betjänade som är bosatta i Sverige,*
- 2. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år, och*

² Senaste lydelse 2009:1236.

3. får sin religiösa verksamhet finansierad i huvudsak av betjänade som är bosatta i Sverige.

19 §

Statlig avgiftshjälp får inte lämnas till ett trossamfund om trossamfundet, någon av dess församlingar eller en företrädare som agerar inom ramen för trossamfundets eller en församlings verksamhet

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter,

2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,

3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller

4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Statlig avgiftshjälp får dock lämnas om det finns särskilda skäl. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om

1. trossamfundet har tagit avstånd från agerandet,

2. trossamfundet har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att agerandet inte upprepas,

3. det är fråga om ett enstaka agerande, och

4. agerandet ligger långt tillbaka i tiden.

20 §

Statlig avgiftshjälp får inte lämnas till ett trossamfund som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs.

Handläggning av ärenden

21 §

Den myndighet som regeringen bestämmer handlägger ärenden om

statlig avgiftshjälp enligt denna lag.

22 §

Myndigheten ska efter ansökan besluta att ett trossamfund är berättigat till statlig avgiftshjälp, om villkoren för statlig avgiftshjälp är uppfyllda.

En ansökan om att bli berättigad till statlig avgiftshjälp ska vara skriftlig.

23 §

Om ett trossamfund som har beslutats vara berättigat till statlig avgiftshjälp inte uppfyller villkoren för statlig avgiftshjälp, ska myndigheten besluta att trossamfundet inte längre är berättigat till statlig avgiftshjälp.

Innan myndigheten beslutar att trossamfundet inte längre är berättigat till statlig avgiftshjälp på grund av att 18 § 1 eller 3 eller 20 § inte uppfylls eller för att trossamfundet inte längre är ett registrerat trossamfund ska trossamfundet ges möjlighet att avhjälpa bristen inom skälig tid. En sådan möjlighet ska dock inte ges om trossamfundet tidigare har brustit i att uppfylla samma villkor eller inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 26 §.

24 §

Trossamfundet ska på myndighetens begäran lämna de handlingar eller uppgifter till myndigheten som myndigheten begär för sin prövning av om trossamfundet är berättigat till statlig avgiftshjälp.

25 §

Beslut enligt 22 § första stycket eller 23 § första stycket får verkan första gången för det följande beskattningsåret om beslutet fattas före den 1 november. Beslut som

fattas mellan den 1 november och den 31 december får verkan första gången för det andra beskattningsåret efter det beskattningsår då beslutet fattades.

Anmälningsskyldighet vid ändrade förhållanden

26 §

Ett trossamfund som har beslutats vara berättigat till statlig avgiftshjälp ska utan dröjsmål anmäla sådana ändrade förhållanden som kan ha betydelse för rätten till statlig avgiftshjälp.

Rätt att meddela föreskrifter

27 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om ansökan om att bli berättigad till statlig avgiftshjälp.

Överklagande

28 §

Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Överklagandefristen är två månader från beslutets dag om beslutet gäller

1. beslut att avskriva en ansökan om registrering eller att vägra registrering enligt 7 eller 13 §,

2. beslut i frågor om avregistrering enligt 12 §, eller

3. beslut enligt 11 eller 13 § tredje stycket.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för sådana trossamfund som den 31 december 2024 var berättigade till statlig avgiftshjälp enligt 16 § i den tidigare lydelsen, dock längst till och med beskattningsåret 2025.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Bestämmelser om statlig hjälp med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter till Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna finns i 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund.

Bestämmelser om kyrkoavgift finns i 7 och 8 §§ lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

Statlig hjälp med att bestämma, debitera, redovisa och ta in avgifter enligt denna lag ska ges till Svenska kyrkan och till andra registrerade trossamfund som enligt lagen (1998:1593) om trossamfund har beviljats sådant stöd.

Bestämmelser om när beslut som rör berättigande till statlig avgiftshjälp får verkan finns i 25 § lagen om trossamfund.

Bestämmelser om kyrkoavgift finns i 7 och 8 §§ lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för sådana trossamfund som den 31 december 2024 var berättigade till statlig avgiftshjälp enligt 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund i den tidigare lydelsen, dock längst till och med beskattningsåret 2025.

¹ Senaste lydelse 1999:957.

5 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 40 kap. 7 e §, och närmast före 40 kap. 7 e § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 kap.

Statligt stöd till civilsamhället

7 e §

Sekretess gäller i ärenden om statligt reglerat stöd till civilsamhället som omfattas av ett villkor om att en organisations verksamhet inte får utövas i strid med samhällets grundläggande värderingar för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden

dels att 2 kap. 12 och 13 §§ och 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 2 kap. 4 a och 4 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 a §

Stöd får inte lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare som agerar inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter,

2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,

3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller

4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Stöd får inte heller lämnas till en organisation om det framkommer att någon av dess samarbetsorganisationer, eller en företrädare för samarbetsorganisationen, agerar på ett sådant sätt som anges i första stycket.

4 b §

Om en organisation, dess företrädare, organisationens samarbetsorganisation eller samarbetsorganisationens företrädare har agerat på ett sådant sätt som anges i 4 a §, får stöd ändå lämnas till organisationen om det finns särskilda skäl. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om

1. organisationen har tagit avstånd från agerandet,
2. organisationen har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att agerandet inte upprepas,
3. det är fråga om ett enstaka agerande, och
4. agerandet ligger långt tillbaka i tiden.

Vid allvarliga överträdelser av en samarbetsorganisation, eller dess företrädare, ska det vid bedömningen även särskilt beaktas om samarbetet har avbrutits.

12 §

Om den som har beviljats stöd inte uppfyller de krav som följer av 3 § första stycket andra meningen, 4, 6, 7 och 9–11 §§, ska Arvsfondsdelegationen besluta att stödet helt eller delvis inte ska betalas ut. *Beslutet gäller omedelbart.*

Innan delegationen fattar ett beslut enligt första stycket får delegationen ge den som beviljats stöd tillfälle att avhjälpa bristen.

Om den som har beviljats stöd inte uppfyller de krav som följer av 3 § första stycket andra meningen, 4, 6, 7 och 9–11 §§, ska Arvsfondsdelegationen besluta att stödet helt eller delvis inte ska betalas ut.

Arvsfondsdelegationen ska också besluta att stödet inte ska betalas ut om det inte finns förutsättningar att lämna stöd enligt 4 a och 4 b §§.

Beslut enligt första och andra styckena gäller omedelbart. Innan delegationen fattar ett beslut enligt första stycket får delegationen ge den som beviljats stöd möjlighet att avhjälpa bristen.

13 §

Stöd ska betalas tillbaka om

1. stödet inte har använts inom angiven tid eller för avsett ändamål,
2. mottagaren inte inom föreskriven tid har lämnat redovisning eller underlag enligt 11 §,
3. mottagaren genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har orsakat att stöd ur Allmänna arvsfonden har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp, *eller*
4. stödet av något annat skäl har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta.

3. mottagaren genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har orsakat att stöd ur Allmänna arvsfonden har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp,

4. stödet av något annat skäl har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta, *eller*

5. om det inte finns förutsättningar att lämna stöd enligt 4 a och 4 b §§.

För stöd för en lokal eller en anläggning gäller dessutom att stödet ska återbetalas helt eller delvis, om lokalen eller anläggningen säljs eller användningen av den ändras utan delegationens medgivande inom den tidsperiod som enligt 7 § första och andra styckena gäller för stödet.

6 kap.

1 §

Beslut enligt 2 kap. 12 § första stycket och Kammarkollegiets beslut enligt 2 kap. 14 § och 3 kap. 13 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut enligt 2 kap. 12 § första och andra styckena samt Kammarkollegiets beslut enligt 2 kap. 14 § och 3 kap. 13 § andra stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för stöd som har beviljats före ikraftträdandet.

BILAGA 3**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
14. Motioner som bereds förenklad		
2023/24:353	Runar Filper m.fl. (SD)	7
2023/24:357	Alexander Christiansson m.fl. (SD)	1, 3 och 4
2023/24:359	Jonas Andersson m.fl. (SD)	1–5, 7 och 8
2023/24:361	Jonas Andersson m.fl. (SD)	1
2023/24:485	Markus Wiechel m.fl. (SD)	25
2023/24:2483	Catarina Deremar m.fl. (C)	10
2023/24:2531	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1–5 och 7–9
2023/24:2533	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1 och 2
2023/24:2617	Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)	60
2023/24:2686	Lawen Redar m.fl. (S)	26, 33 och 34
2023/24:2734	Anders W Jonsson och Helena Vilhelmsson8 (båda C)	

BILAGA 4

Konstitutionsutskottets yttrande 2023/24:KU2y

Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor

---

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har beslutat att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2023/24:119 och eventuella följdmotioner i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag som rör demokrativillkor och lagen om trossamfund och offentlighets- och sekretesslagen.

Utifrån de utgångspunkter som konstitutionsutskottet ska beakta anser utskottet att kulturutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till demokrativillkor och övriga ändringar i lagen om trossamfund och offentlighets- och sekretesslagen. Vidare anser konstitutionsutskottet att kulturutskottet bör avstyrka motionerna i motsvarande delar och motionsyrkandena om en utvärdering.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (V, C, MP).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen bl.a. en ny lag om statsbidrag till trossamfund och att lagen (1998:1593) om trossamfund ska ändras. Vidare föreslås bl.a. att en ny bestämmelse om sekretess förs in i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Det statliga stödet till trossamfund består av ett statsbidrag och av en statlig hjälp med att ta in medlemsavgifter genom Skatteverket, s.k. statlig avgiftshjälp.

Syftet med statsbidrag och statlig avgiftshjälp till trossamfund ska vara att stärka förutsättningarna för trossamfund att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet. Stödet ska bidra till att ge alla människor samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion i Sverige. Stödet ska bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Genom att statsbidraget bidrar till att trossamfunden kan bedriva en stabil verksamhet, bidrar det enligt propositionen också till att underlätta för enskilda att utöva sin religion i Sverige och därmed praktiskt kunna göra bruk av sin religionsfrihet.

I propositionen föreslås en ny definition av trossamfund. Det följer bl.a. av Europakonventionen att staten är skyldig att förhålla sig neutral och opartisk till religiösa trosuppfattningar. Den nuvarande definitionen av trossamfund utgår från ett kristet språkbruk och kan därför enligt regeringen inte anses vara konfessionsneutral.

Vidare anförs i propositionen att den religiösa mångfalden i Sverige har ökat. Trossamfundens religiösa verksamhet skiljer sig åt och olika trossamfund lägger olika betydelse i vad som avses med att utöva religiös verksamhet. Regeringen framhåller att det är angeläget att definitionen formuleras på ett sätt som är anpassat till bredden av trossamfund i Sverige. Det finns därför skäl att utveckla och bredda definitionen av begreppet trossamfund. Regeringen anser att en definition av begreppet trossamfund bör utgå från vilken form av verksamhet som utövas. Det som ska omfattas av definitionen bör vara sådana verksamheter som anses skyddsvärda enligt bestämmelsen om religionsfrihet i Europakonventionen. För att det ska vara fråga om en religiös verksamhet anser regeringen därför att verksamheten ska bygga på en trosuppfattning som uppnår en viss nivå beträffande slagkraft, allvar, sammanhållning och betydelse. Vid bedömningen kan det beaktas hur länge trosuppfattningen kontinuerligt har utövats. Det som är relevant att beakta vid denna bedömning är inte hur länge den utövats inom en viss organisation, utan att trosuppfattningen allmänt sett har utövats under en längre tid t.ex. inom andra trossamfund, i andra länder eller utan att ha varit formellt organiserad.

Vidare anförs i propositionen att det religiösa utövandet vanligen också innehåller särskilda ritualer som inte nödvändigtvis är i form av gudstjänst, bön eller meditation. Det kan handla om att fira högtider, om sammankomster för andliga eller existentiella frågor eller andaktsövningar som t.ex. utgörs av samtal, reciterande av texter, sång eller dans. För många människor är just passageriterna det viktigaste inslaget i en religiös verksamhet. Vigsel, begravning och andra sammankomster för att uppmärksamma övergångar i livet är oftast centrala inom religiös verksamhet. Att det inom en religiös verksamhet utövas ritualer visar på att religionen har praktiserats i ett sammanhang av personer under en längre tid. Ritualer bör därför läggas till som en form av religiös verksamhet i definitionen av begreppet trossamfund.

Att ett trossamfund har ett visst antal betjänade visar enligt propositionen att trossamfundet är stabilt och har en egen livskraft och att statligt stöd skapar förutsättningar för en långsiktig och aktiv religiös verksamhet. Staten bör inte ge stöd för att upprätthålla verksamhet i små och krympande trossamfund (jfr prop. 1998/99:124 s. 62). I dag är kravet för statligt stöd att ett trossamfund ska ha minst 3 000 betjänade. För att göra det möjligt för något fler trossamfund att få tillgång till det statliga stödet anser regeringen att det är tillräckligt att kravet på antal betjänade bestäms till 2 500 personer.

Regeringen föreslår vidare att ett demokrativillkor ska gälla för att få statlig avgiftshjälp enligt lagen om trossamfund. Motsvarande villkor föreslås även införas i en ny lag om statsbidrag till trossamfund samt i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden.

För att kunna beviljas statsbidrag eller statlig avgiftshjälp krävs i dag att ett trossamfund bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. I förarbetena anförs att även om samhällets gemensamma värdegrund förändras ganska långsamt sker en del förskjutningar från en tid till en annan och därför behöver lagstiftningen vara relativt generell utformad (prop. 1998/99:124 s. 66). Detta vägs upp med förarbeten som ger exempel på vilka krav som ska ställas på trossamfunden. En svårighet vid tillämpningen av nuvarande demokrativillkor när det gäller verksamhet är att begreppet demokratins idéer inte är tydligt definierat i något förarbete. Av propositionen En politik för det civila samhället framgår det att kravet på att en organisation ska respektera demokratins idéer omfattar principerna om det demokratiska styrelseskicket, respekt för de mänskliga rättigheterna, icke-diskriminering och jämställdhet samt motverkande av rasism. Det har dock inte förtydligats hur dessa principer ska tolkas eller tillämpas vid bidragsgivningen (jfr prop. 2009/10:55 s. 155 och 156).

Till skillnad från hur befintliga demokrativillkor är formulerade bör ett nytt villkor enligt regeringens mening formuleras på ett tydligare sätt så att det anger de ageranden som leder till ett nekat stöd. Ett demokrativillkor som består av exkluderingsgrunder bedöms minska bedömningsutrymmet i beslutsfattandet och risken för godtycklighet. Att konkreta ageranden anges i ett demokrativillkor ger också vägledning för myndigheterna om vilka aspekter av en verksamhet som behöver granskas och kontrolleras och ger dem

bättre förutsättningar att bedöma lika fall lika. Det skapar även trygghet för de organisationer som söker stöd eftersom de lättare kan förutse vad som förväntas av dem och vilka ageranden som kan leda till ett avslag.

Det föreslagna demokrativillkoret innebär att stöd inte ska lämnas till ett trossamfund om trossamfundet, någon av dess församlingar eller en företrädare som agerar inom ramen för trossamfundets eller en församlings verksamhet

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Statsbidrag ska dock ändå få lämnas om det finns särskilda skäl. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om

1. trossamfundet har tagit avstånd från agerandet,
2. trossamfundet har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att agerandet inte upprepas,
3. det är fråga om ett enstaka agerande, och
4. agerandet ligger långt tillbaka i tiden.

Ett demokrativillkor med innebörden att en organisations verksamhet inte får strida mot grundläggande värderingar i samhället har inte till syfte att begränsa enskildas möjligheter att bedriva föreningsverksamhet. Syftet med demokrativillkoret är att säkerställa att varken statliga eller statligt kontrollerade medel går till verksamheter som strider mot grundläggande värderingar i samhället. Det finns inte någon sanktion kopplad till demokrativillkoret. Den föreslagna regleringen innebär inte i sig ett förbud mot att viss verksamhet bedrivs i föreningsform. En rättighetsbegränsning kan enligt regeringens mening inte heller av några andra skäl anses ingå som ett naturligt led i regleringen eftersom det enbart rör sig om villkor för statens stödgivning som inte uppställer något som helst hinder för enskildas frihet att sluta sig samman för att verka för ett gemensamt ändamål (jfr prop. 1975/76:209 s. 153 f.).

Villkor om att en organisation för att få statsbidrag inte får bedriva verksamhet i strid med samhällets grundläggande värderingar bör inte anses innebära en inskränkning av föreningsfriheten.

Rätten till religionsfrihet skyddas av regeringsformen och i flera internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till. Av 2 kap. 1 § första stycket 6 regeringsformen följer att religionsfriheten innebär att var och en gentemot det allmänna är tillförsäkrad frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Religionsfrihet i denna bemärkelse benämns som den positiva religionsfriheten och är en absolut frihet, dvs. en

frihet som inte kan begränsas genom vanlig lag. Religionsfriheten innefattar inslag av andra grundläggande friheter, t.ex. yttrandefrihet och mötesfrihet. Dessa friheter får begränsas utifrån vad som gäller för den friheten. Religionsfriheten skyddas även enligt artikel 9 i Europakonventionen och får under vissa förutsättningar begränsas. Begränsningarna ska vara föreskrivna i lag och i ett demokratiskt samhälle vara nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. I artikel 14 i Europakonventionen finns ett förbud mot diskriminering. Europadomstolen har utvecklat en omfattande praxis i fråga om tillämpningen av artiklarna 9 och 14. Regeringen redogör för denna praxis och redovisar vilka överväganden och avvägningar som gjorts vid utformningen av de olika lagförslagen. Bland annat redovisas utförligt skälen till bedömningen att de föreslagna exkluderingsgrunderna får anses vara förenliga med kraven i artikel 9.

I propositionen redogör regeringen för innebörden av olika begrepp i demokrativillkoret.

När det gäller begreppet företrädare är det personer som på olika sätt företräder trossamfundet eller dess församlingar, såväl i Sverige som internationellt. När det gäller internationella företrädare är det en förutsättning att de har en sådan ställning i organisationen att deras ageranden har påverkan på svenska förhållanden. Inte endast legala företrädare avses, utan även personer som har ett bestämmande inflytande över verksamheten eller i övrigt kan anses representera organisationen internt eller gentemot allmänheten, exempelvis religiösa ledare, lärare, styrelseledamöter osv. Vidare anføres att för att bestämmelsen ska aktualiseras krävs att företrädaren agerar inom ramen för verksamheten. Således krävs att företrädarens agerande har en koppling till hans eller hennes funktion som företrädare för trossamfundet i fråga.

Enligt regeringen bör med våld avses fysiska angrepp i form av en kraftutveckling riktad mot en person. Vissa våldshandlingar som inte medvetet syftar till att kränka, t.ex. som någon lämnat godtagbart samtycke till, bör dock inte medföra att stöd inte beviljas. Tvång innebär enligt propositionen att någon tvingar någon annan att göra, tåla eller underlåta något. Inte enbart tvång som överensstämmer med den straffbara gärningen olaga tvång bör omfattas. Vidare anføres i propositionen att även andra ageranden som innebär att ett trossamfund, en församling eller en företrädare genom otillbörliga påtryckningar tvingar en person att agera på ett visst sätt, tåla något eller underlåta att agera bör omfattas. Det kan exempelvis handla om omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga. Avgörande för om en påtryckning är otillbörlig bör vara om trossamfundet utnyttjar ett maktöverläge gentemot den som påtryckningen riktas mot, exempelvis genom hot om skadliga konsekvenser för denne eller dennes närstående. Med hot bör avses gärningar som genom ord eller handling är ägnade att framkalla rädsla hos en person. Även sådana hot mot en person som inte är straffbara bör kunna leda till att

organisationen inte ska vara berättigad till stöd. Det bör dock krävas att hotet har en viss styrka, det ska alltså inte framstå som helt lindrigt.

När det gäller punkten 2 om att ett trossamfund inte får diskriminera personer eller grupper av personer anförs i propositionen att principerna om icke-diskriminering och alla människors lika värde är en del av de grundläggande fri- och rättigheterna och kommer till uttryck i målsättningsstadgandena i regeringsformen som bl.a. anger att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och att det allmänna ska motverka diskriminering på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person. Principerna har även kommit till uttryck i diskrimineringslagen (2008:567). Bestämmelsen är inte begränsad till diskriminering inom diskrimineringslagens tillämpningsområde. Även diskriminering av personer eller grupper av personer på de grunder som anges i diskrimineringslagen, men på ett område eller i en situation som faller utanför lagens tillämpningsområde kan omfattas av villkoret, exempelvis att ett trossamfund inte tillåter medlemmar med viss sexuell läggning.

Av den föreslagna regleringen följer även att statsstöd inte får lämnas till ett trossamfund som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten eller som är i likvidation eller försatt i konkurs.

Enligt nuvarande ordning prövar regeringen frågorna om huruvida ett trossamfund är berättigat till statsbidrag och avgiftshjälp samt om ett trossamfund inte längre är berättigat till avgiftshjälp. Regeringen anser inte att ärenden som rör berättigande för trossamfund till stöd i form av statsbidrag och statlig avgiftshjälp är av sådan principiell betydelse eller särskild vikt att de kräver regeringens prövning. Regeringen föreslår därför att ärenden som rör stöd bör delegeras från regeringen till myndighetsnivå.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen det som anförs i motionen om att

1. stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige
2. förslagen om företräderskap ska förtydligas med utgångspunkt i att företrädare är den som har en ledande ställning och att exempel på roller ska tillkomma i författningstexten i de fall där dessa kriterier förekommer
3. det bör göras en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande både i lagen om Allmänna arvsfonden och lagen om trossamfund samt att den förändringen också ska gälla vid översynen av övriga förordningar
4. regeringen bör utreda kriteriet om demokratisk uppbyggnad utifrån den omfattande kritik som funnits mot framför allt tillämpningen hos Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) och återkomma till riksdagen

5. regeringen ska återkomma till riksdagen med en översyn av tillämpningen av de nya bestämmelserna och utfallet av desamma.

Catarina Deremar m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2023/24:2877 att riksdagen tillkännager för regeringen det som anförs i motionen om att

1. s.k. omvändelseterapi ska stå i strid med demokrativillkoret för alla hbtqi-personer, inte bara unga
2. att reglera återkrav av statsbidrag
3. att följa upp hur de förslag som nu presenteras av regeringen fungerar.

I kommittémotion 2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen det som anförs i motionen om att

1. förtydliga vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare
2. s.k. omvändelseterapi och omvändelseförsök ska stå i strid med demokrativillkoret för alla hbtqi-personer, inte bara barn och unga
3. stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige och tillkännager detta för regeringen
4. civilsamhällets kunskap bör tas till vara i arbetet med stödfunktionen inom Center mot våldsbejakande extremism
5. regeringen ska genomföra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att civilsamhällets organisationer bör involveras, förslagsvis genom en process via Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD).

Utskottets ställningstagande

Som konstateras i propositionen har den religiösa mångfalden i Sverige ökat. Trossamfundens religiösa verksamhet skiljer sig åt och olika trossamfund lägger olika betydelse i vad som avses med att utöva religiös verksamhet. Det finns därför skäl att utveckla och bredda definitionen av begreppet trossamfund. Utskottet ser positivt på att regeringen föreslår en ny definition av trossamfund som är bredare och mer konfessionsneutral än den nuvarande.

Utskottet välkomnar också de föreslagna bestämmelserna om att statligt stöd endast ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 2 500 betjänade som är bosatta i Sverige, som har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år och som får sin religiösa verksamhet i huvudsak finansierad av betjänade som är bosatta i Sverige. För att stödet ska kunna skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet är det av betydelse att de trossamfund som tar emot stöd är stabila och har egen livskraft.

Det finns enligt utskottet behov av demokrativillkor för att säkerställa att staten inte finansierar någon verksamhet som strider mot samhällets grundläggande värderingar. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det ska finnas ett demokrativillkor för bl.a. statligt stöd till trossamfund. I den

nuvarande lydelsen av lagen om trossamfund anges att ett trossamfund kan få statlig avgiftshjälp bl.a. om samfundet bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. Utskottet delar regeringens bedömning att ett nytt demokrativillkor bör formuleras på ett tydligare sätt så att det anger de ågeranden som leder till ett nekat stöd. Ett demokrativillkor som består av exkluderingsgrunder bör kunna minska bedömningsutrymmet i beslutsfattandet och risken för godtycklighet. Ett enhetligt demokrativillkor leder också till ökad förutsebarhet och enhetlighet.

I propositionen redogör regeringen utförligt för förslagets förhållande till skyddet för religions- och föreningsfriheten. Utskottet ställer sig bakom redogörelsen och regeringens bedömningar.

Utskottet förutsätter att regeringen kommer att följa tillämpningen av bestämmelserna och ser därför inte skäl att föreslå något initiativ till en utvärdering.

Konstitutionsutskottet anser sammantaget att kulturutskottet bör föreslå att riksdagen antar regeringens förslag till demokrativillkor samt övriga ändringar i lagen om trossamfund och offentlighets- och sekretesslagen. Utskottet anser inte att det finns skäl till tillkännagivanden i dessa frågor eller om en utvärdering av de nya bestämmelserna. Dessa motionsyrkanden bör därför avstyrkas.

Stockholm den 16 maj 2024

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ida Karkiainen (S), Erik Ottoson (M), Matheus Enholm (SD), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Ulrik Nilsson (M), Per-Arne Håkansson (S), Malin Danielsson (L), Susanne Nordström (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Malin Björk (C), Lars Englund (M), Jan Riise (MP), Lars Johnsson (M) och Peter Hedberg (S).

Avvikande meningar

1. Statens stöd till trossamfund och civilsamhället - enhetliga och rättssäkra villkor (V)

Jessica Wetterling (V) anför:

Utredningen om en översyn av statens stöd till trossamfund ansåg att kravet i de nuvarande bestämmelserna på att ett trossamfund måste ha minst 3 000 betjänade för att vara berättigat till statligt stöd är satt för högt (SOU 2018:18 Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige). Kravet riskerar enligt utredningen att bli en tröskel som stänger ute flera trossamfund. Kravet för statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer och till etniska organisationer är satt vid 1 000 medlemmar och för handikapporganisationer vid 500 medlemmar. Utredningen ansåg att kravet på antal betjänade bör sänkas till 1 000 personer. Det gör det möjligt för fler trossamfund att få tillgång till det statliga stödet och är därmed i linje med stödets huvudsakliga motiv att befärma religionsfriheten, samtidigt som det fortsättningsvis ställs krav på stabilitet och egen livskraft. Jag delar utredningens bedömning och anser att stöd bör kunna lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige.

Definitionen av företrädare för ett trossamfund är i förslaget oklart. Den föreslagna definitionen riskerar att leda till en lång ansvarskedja där ledningen kan bli ansvarig för delar av organisationen där ledningen enligt stadgarna inte har utrymme att agera. Ett exempel är Studieförbunden i samverkan som i sitt remissvar anför att det inom dess verksamhet finns ca 115 000 ideella cirkelledare. Jag menar att det inte vore rimligt att anse att de skulle anses vara representanter på samma sätt som valda styrelseledamöter. Även om det enligt de bedömningar som görs i propositionen är förenligt med föreningsfriheten att ställa upp demokrativillkor anser jag att det är ett mycket stort ingrepp att undandra en hel organisation från statligt stöd utifrån en enskild persons agerande. Jag anser att definitionen av företrädare måste förtydligas så att de som omfattas av definitionen är de som faktiskt valts av organisationen att företräda den. Utgångspunkten ska vara att en företrädare har en ledande ställning.

Att det i förslaget tagit in en bestämmelse om att stöd kan lämnas om det finns särskilda skäl även om demokrativillkoret inte är uppfyllt är bra. Undantagsregeln föreslås dock endast kunna tillämpas om det är fråga om ett enstaka agerande. Det är dock oftast inte förrän en person har uppträtt olämpligt vid flera tillfällen som åtgärder sätts in. Jag anser att människor bör få både en andra och tredje chans att rätta till sitt agerande. Många organisationer har rutiner för att granska, varna eller stänga av någon från verksamheten eller utesluta en medlem. Organisationerna måste kunna använda sig av dessa processer inom det nya regelverket. Det måste finnas

utrymme för organisationerna att hantera problem utan att statsbidraget äventyras. Jag anser att det bör göras en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande.

Vidare anser jag att begreppet demokratisk uppbyggnad bör utredas.

Många remissinstanser lyfter fram en oro kring tillämpningen av de nya villkoren. Praxis kommer att visa hur man t.ex. ska tolka vad det innebär att motarbeta det demokratiska styrelseskicket. Lagrådet har anfört att det finns otydligheter kring begreppen våld, tvång och hot i de nya bestämmelserna. Begreppen motsvarar inte nödvändigtvis motsvarande begrepp inom straffrätten. Jag anser att det finns en risk för att den nya regleringen kan hämma föreningsfriheten och den allmänna debatten. Det är därför viktigt att riksdagen under innevarande mandatperiod får en redogörelse för utfallet av det nya demokrativillkoret. Jag anser att det bör genomföras en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket. I detta arbete bör civilsamhällets organisationer involveras, t.ex. genom samarbete med Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället.

Sammanfattningsvis anser jag att kulturutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2023/24:2869 yrkandena 1–5.

2. Statens stöd till trossamfund och civilsamhället - enhetliga och rättssäkra villkor (C)

Malin Björk (C) anför:

Under sommaren 2022 rapporterades det i medierna om ett flertal trossamfunds syn på homosexualitet med såväl omvändelseterapi som insamlingar till systerorganisationer. Samtidigt som de bedriver en verksamhet som kränker hbtqi-personers rättigheter får dessa trossamfund statligt stöd för att bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på. I propositionen anføres att omvändelseterapi för unga står i strid med demokrativillkoret, medan omvändelseterapi för vuxna inte nämns överhuvudtaget. Jag anser att det måste framgå att all omvändelseterapi står i strid med demokrativillkoret.

Det är viktigt att tidigt följa upp hur träffsäkra det nya demokrativillkoret är. En uppföljning bör omfatta flera perspektiv och visa om demokrativillkoret fått avsedd effekt.

Jag anser att kulturutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2023/24:2877 yrkandena 1 och 3.

3. Statens stöd till trossamfund och civilsamhället - enhetliga och rättssäkra villkor (MP)

Jan Riise (MP) anför:

De föreslagna demokrativillkoren innebär att enskilda företrädares agerande kan få omfattande konsekvenser för en hel organisation. Det är i sig rimligt att

inte bara legala företrädare avses, men samtidigt riskerar konsekvenserna att bli orimliga om alla typer av funktionärer i en stor organisation omfattas. Det är inte heller tillräckligt tydligt vad som avses med en internationell företrädare. Det är bra att det i propositionen förtydligats att t.ex. cirkelledare, funktionärer vid läger och arrangemang, enskilda medlemmar och deltagare i aktiviteter inte omfattas. Jag menar dock att det fortfarande finns oklarheter om vad som avses med företrädare och begreppet bör därför förtydligas.

I propositionen anges att omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga är ett exempel på agerande som ska strida mot demokrativillkoret. Jag menar att inte bara unga bör omfattas av detta villkor. Jag anser att s.k. omvändelseterapi och omvändelseförsök av alla hbtqi-personer ska anses stå i strid med demokrativillkoret.

I propositionen har kravet på hur många betjänade ett trossamfund ska ha för att vara berättigat till statligt stöd bestämts till 2 500 utan närmare motivering. Jag anser att statligt stöd ska få lämnas till ett registrerat trossamfund som har minst 1 000 betjänade som är bosatta i Sverige.

Demokrativillkoret fyller flera funktioner. En funktion är att inga skattemedel ska gå till våldsbejakande eller antidemokratiska organisationer. Civilsamhällets kunskap bör tas till vara i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Hur den föreslagna lagstiftningen kommer att fungera kommer i stor utsträckning att avgöras av tillämpningen och praxis. Jag anser därför att man bör göra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att civilsamhällets organisationer bör involveras, förslagsvis genom Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället.

Sammanfattningsvis anser jag att kulturutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2023/24:2875 yrkandena 1–5.

BILAGA 5

Socialutskottets yttrande 2023/24:SoU3y

Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor

---

Till kulturutskottet

Kulturutskottet beslutade den 11 april 2024 att ge socialutskottet tillfälle att senast den 16 maj 2024 yttra sig över proposition 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor och eventuella följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och kommittémotionerna 2023/24:2869 (V) yrkandena 2–5, 2023/24:2877 (C) yrkande 1 och 3 samt 2023/24:2875 (MP) yrkande 1, 2 och 5 i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet anser utifrån de utgångspunkter det har att beakta att kulturutskottet bör tillstyrka förslaget i propositionen om förslag till ändring i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden och avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (V, C, MP) och ett särskilt yttrande (S).

Utskottets överväganden

Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen bl.a. att ett demokrativillkor ska gälla för stöd ur Allmänna arvsfonden enligt lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden.

Av propositionen följer att stöd ur Allmänna arvsfonden inte ska få lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare som agerar inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter
2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde
3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Stöd får inte heller lämnas till en organisation om det framkommer att någon av dess samarbetsorganisationer eller någon av samarbetsorganisationens företrädare agerar på ett sådant sätt som anges ovan.

Stöd ur Allmänna arvsfonden ska dock få lämnas även om en organisation, dess företrädare, organisationens samarbetsorganisation eller samarbetsorganisationens företrädare har agerat på ett sätt som strider mot demokrativillkoret om det finns särskilda skäl.

Vid bedömningen ska det särskilt beaktas om organisationen har tagit avstånd från agerandet, vidtagit adekvata åtgärder i syfte att säkerställa att agerandet inte upprepas, det är fråga om ett enstaka agerande och om agerandet ligger långt tillbaka i tiden. Vid allvarliga överträdelser av en samarbetsorganisation eller dess företrädare ska det vid bedömningen även särskilt beaktas om samarbetet har avbrutits.

När det gäller begreppet företrädare anförs i propositionen (s. 196) att med det avses personer som på olika sätt företräder organisationen såväl i Sverige som internationellt. När det gäller internationella företrädare är det en förutsättning att de har en sådan ställning i organisationen att deras ageranden har påverkan på svenska förhållanden. Inte endast legala företrädare avses, utan även personer som har ett bestämmande inflytande över verksamheten eller i övrigt kan anses representera organisationen internt eller gentemot allmänheten, exempelvis religiösa ledare, lärare, styrelseledamöter osv. För att bestämmelsen ska aktualiseras krävs det att företrädaren agerar inom ramen

för verksamheten. Således krävs att företrädarens agerande har koppling till hans eller hennes funktion som företrädare för organisationen i fråga.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att förslagen om företräderskap ska förtydligas med utgångspunkt i att en företrädare är den som har en ledande ställning och att exempel på roller ska läggas till i författningstexten i de fall där dessa kriterier förekommer. I yrkande 3 föreslås en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande både i lagen om Allmänna arvsfonden och för trossamfunden samt att den förändringen också ska gälla vid översynen av övriga förordningar. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda kriteriet om demokratisk uppbyggnad utifrån den omfattande kritik som funnits mot framför allt tillämpningen hos Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF). I yrkande 5 föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en översyn av tillämpningen av de nya bestämmelserna och utfallet av desamma.

I kommittémotion 2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att s.k. omvändelseterapi ska stå i strid med demokrativillkoret för alla hbtqi-personer, inte bara för unga. Ett liknande yrkande framförs i kommittémotion 2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 2. Vidare föreslås i kommittémotion 2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C) i yrkande 3 ett tillkännagivande om att följa upp hur de förslag som nu presenteras fungerat.

I kommittémotion 2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att förtydliga vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska genomföra en kontinuerlig utvärdering och uppföljning av det nya regelverket och att civilsamhällets organisationer involveras, förslagsvis genom en process via Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD).

Utskottets ställningstagande

Socialutskottet välkomnar förslaget om ett demokrativillkor för stöd ur Allmänna arvsfonden. Som regeringen anför ska ett sådant villkor utformas med utgångspunkten att en organisation som tar emot stöd ur fonden inte ska bedriva verksamhet som strider mot samhällets grundläggande värderingar. Enligt socialutskottet är regeringens förslag väl avvägt. Utskottet anser således att kulturutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till ändring i lagen om Allmänna arvsfonden samt avstyrka motionerna 2023/24:2869 (V) yrkandena

2–5, 2023/24:2877 (C) yrkandena 1 och 3 samt 2023/24:2875 (MP) yrkandena 1, 2 och 5 i de delar de berör socialutskottets beredningsområde.

Stockholm den 16 maj 2024

På socialutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Ulrika Westerlund (MP), Leonid Yurkovskiy (SD), Karin Sundin (S), Thomas Ragnarsson (M), Maj Karlsson (V) och Dan Hovskär (KD).

Avvikande meningar

1. Statens stöd till trossamfund och civilsamhället - enhetliga och rättssäkra villkor (V)

Maj Karlsson (V) anför:

Jag ser positivt på att det nu tas ett helhetsgrepp när det gäller frågan om demokrativillkoren i bidragsgivningen till civilsamhället. Det finns emellertid oklarheter i regeringens förslag som jag vill uppmärksamma.

När det gäller begreppet företrädare i förslaget till lag om ändring i bl.a. lagen om Allmänna arvsfonden vill jag i likhet med vissa remissinstanser peka på att nuvarande skrivningar riskerar att leda till en lång ansvarskedja, en kedja där ledningen på en nivå riskerar att bli ansvarig för det som händer i delar av organisationen där den enligt sina egna stadgar inte har utrymme att agera. Jag anser därför att förslagen angående företrädarskap ska förtydligas med utgångspunkt i att företrädare är den som har en ledande ställning och jag anser att exempel på roller ska läggas till i författningstexten i de fall där dessa kriterier förekommer.

Jag ställer mig positiv till förslaget om att stöd ur Allmänna arvsfonden ska få lämnas även vid ageranden som strider mot demokrativillkoret om det finns särskilda skäl. Det är viktigt att det statliga stödet till en organisation inte är avhängigt mindre företeelser och att hänsyn tas till hur en organisation själv agerar när händelser eller åsikter uppdagas. Men det faktum att företrädaransvaret i propositionen är så brett och otydligt definierat gör dock också att andra regler blir svåra att tillämpa. Så är fallet med den nu aktuella undantagsregeln som ska tillämpas när det handlar om enstaka ageranden. Det är oftast inte förrän en person har uppträtt bristande vid ett flertal tillfällen som åtgärder sätts in. Om ett agerande upprepas under processen behöver det finnas utrymme för fortsatt hantering inom organisationen utan att statsbidraget äventyras. Jag anser därför att en översyn av undantagsregeln i fråga om upprepat agerande bör göras.

I de nuvarande demokratikriterierna finns det krav på att en organisation behöver ha en demokratisk uppbyggnad. Vid bedömningen av vad som är en demokratisk uppbyggnad har dock Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) under de senaste åren gjort stora avsteg från det som gällt i svensk föreningstradition i över 100 år. En rad ungdomsförbund och ungdomsorganisationer har till följd av detta ändrat sina stadgar. Jag vill betona att civilsamhällets medlemsdemokrati måste värnas och bidragen ska vara till för att hjälpa organisationerna, inte detaljstyra hur organisationernas verksamhet ska se ut och genomföras. Regeringen hänvisar till att Demokrativillkorsutredningen (SOU 2019:35) har angett att myndigheterna inte upplever några större problem med att tillämpa det villkoret. Regeringen anger vidare att det för stöd ur Allmänna arvsfonden inte finns något

författningsreglerat demokrativillkor men att Arvsfondsdelegationen dock tillämpar demokrativillkor i sin praxis, både avseende organisationers uppbyggnad och verksamhet. Regeringen uppger även att den tidigare har slagit fast att det är lämpligt att ett villkor om demokratisk uppbyggnad införs när nya förordningar eller andra styrdokument för organisationsbidrag beslutas. Det blir således upp till Allmänna arvsfonden att bestämma om man vill tillämpa sådana villkor. Detta tycker jag är problematiskt. Regeringen bör utreda kriteriet om demokratisk uppbyggnad utifrån den omfattande kritik som funnits mot framför allt tillämpningen hos MUCF och återkomma med det till riksdagen.

Många remissinstanser lyfter fram en oro kring själva tillämpningsprocessen av villkoren. Jag delar oron och ser att det finns vägar den nya regleringen kan ta som hämmar föreningsfriheten och den fria debatten. Jag konstaterar också att det läggs ett stort ansvar på enskilda personer för att inte ett kollektiv ska bestraffas. Därför är det viktigt att riksdagen under innevarande mandatperiod får en redogörelse för utfallet av det nya demokrativillkoret. Regeringen ska återkomma till riksdagen med en översyn av tillämpningen av de nya bestämmelserna och utfallet av desamma.

Jag anser att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2023/24:2869 (V) yrkande 2–5.

2. Statens stöd till trossamfund och civilsamhället - enhetliga och rättssäkra villkor (C)

Christofer Bergenblock (C) anför:

Jag vill betona att de trossamfund och organisationer inom civilsamhället som tar emot statliga bidrag måste åta sig att upprätthålla grundläggande demokratiska principer. Under sommaren 2022 rapporterade Dagens Nyheter om ett flertal trossamfunds syn på homosexualitet. Såväl omvändelseterapi som insamlingar till systerorganisationer som bedriver rent hat mot homosexuella i andra länder förekom. Med hänsyn till den utsatta situation en betjänad ofta befinner sig i anser jag att det måste framgå att all omvändelseterapi, inte endast den som rör unga, står i strid med demokrativillkoret och därför utgör en exkluderingsgrund.

Jag anser vidare att det är viktigt att tidigt följa upp hur träffsäkra demokrativillkoren är. En uppföljning bör omfatta en bredd av perspektiv, som t.ex. om demokrativillkoren får avsedd effekt, men också hur civilsamhället har påverkats.

Kulturutskottet bör därför tillstyrka motion 2023/24:2877 (C) yrkande 1 och 3.

3. Statens stöd till trossamfund och civilsamhället - enhetliga och rättssäkra villkor (MP)

Ulrika Westerlund (MP) anför:

Jag anser att propositionen innehåller flera förbättringar, men anser att vissa förtydliganden och justeringar bör göras.

När det gäller begreppet företrädare i förslaget till lag om ändring i lagen om Allmänna arvsfonden vill jag framhålla att det finns risker med en för bred definition av detta. I värsta fall riskerar det att stänga ute människor från engagemang och skapa kostnader och misstänksamhet då riksorganisationer löpande kan komma att behöva samla information om vad medlemmar eller andra personer som finns i verksamheten företar sig för att inte riskera att tappa sitt stöd. Jag anser att det i sig är rimligt att inte enbart legala företrädare avses, men samtidigt riskerar konsekvenserna att bli orimliga om alla typer av funktionärer i en stor organisation omfattas. Det är inte heller tillräckligt tydligt vad som avses med en internationell företrädare och i vilka situationer det kan komma att få bäring på denna lagstiftning. Jag förordar därför att det ytterligare förtydligas vad som avses med företrädare, inklusive internationell företrädare.

I propositionen anges omvändelseförsök genom påtryckningar eller tvång som utövas mot unga hbtqi-personer eller andra unga som ett exempel på agerande som ska strida mot demokratikriteriet. Jag menar att inte bara unga bör omfattas av detta villkor. Det är inte acceptabelt att statligt stöd medges till ett trossamfund eller en civilsamhällesorganisation som på detta sätt kränker hbtqi-personers rättigheter, oavsett ålder.

Hur den föreslagna lagstiftningen fungerar i relation till civilsamhället kommer i mycket att avgöras av tillämpningen och vilken praxis som utarbetas. Jag förordar att riksdagen uppmanar regeringen att genomföra en gedigen uppföljningsprocess av det nya regelverket och att den genomförs i nära samverkan med civilsamhället, förslagsvis genom en process via NOD, den gemensamma plattform för dialog som tillskapats av regeringen och civilsamhället. Sammanfattningsvis anser jag att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2023/24:2875 (MP) yrkande 1, 2 och 5.

Särskilt yttrande

Statens stöd till trossamfund och civilsamhället - enhetliga och rättssäkra villkor (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Karin Sundin (S) anför:

Vi anser att regeringens förslag är bra i sak men vi är förvånade över att det har tagit drygt två år för regeringen att lägga fram propositionen. Det är en anmärkningsvärt lång tid med tanke på att det inte föreslås några större förändringar i förhållande till proposition 2021/22:272 Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället som den förra regeringen överlämnade till riksdagen i augusti 2022, och som återkallades av den nuvarande regeringen. Vi avser att utveckla vår ståndpunkt i kulturutskottets betänkande.